

Lain Arbin a le on ái IOANES

Worwor táil

Ái Ioanes ái á kes tili di á kalilik án aratintin si Iesu, má ái sang a parai suri ngo “kalik án aratintin er ái Iesu a lala mámnoi” (Ioa 13:23, 21:20). Ái Ioanes a le i buk minái suri matananu er da wásái, da ruruna ngo ái Iesu á Mesaia, Natun ái Káláu, má da atur páptai liu muswan (Ioa 20:31). Má ák inngasi mul ngo ái Iesu, ái muswan á Káláu, má ák tar kápán páplun áng kálámul má, má ák liu main i naul bim suri inngas tar Káláu si git (14:7-11). Pasi á ngorer ái Ioanes ák utung Iesu ngo ‘Pinpidan’ kabin kán liu a para inngas tar Káláu si git (1:1-18). Ái Ioanes a lala parai ngo ái Iesu a hut sosih suri tari liu muswan er a kis áklis singin bos kálámul er di ruruna on (3:16, 3:36, 5:24, 6:40, 10:28, 11:25). Má a lala parai mul ngo ái Iesu á Natun ái Káláu, má ngo kápte kes mul á sál alatung gita mur on suri giták hut i narsán ái Káláu, ái Iesu masik sár á sál (5:19-27, 10:30, 11:27, 14:6).

Pinpidan a oboi kápán páplun

¹ Hirá sang kápte be akaksim, ái koner ngisán ái Pinpidan a kis, má ái diar liu tiklik ái Káláu, má ái diar tukes sár ái Káláu. ² Má hirá sang kápte be akaksim, ái Pinpidan ákte kis tiklik má

mam Káláu. ³ Ái Káláu a káplabin á akaksim, má a longoi mai limán ái Pinpidan, má kápte kesi táit a hut bia ngo ái Pinpidan kápte longoi. Tan táit no, ái sang a longoi. ⁴ Ái Pinpidan, ái á káplabin liu. Má liu erei, ái á talas uri atalsai matananu. ⁵ Má talas a lu talápár i kuron, má kuron kápte rakrakai artálár suri na sorliwi.

⁶ Má namur ái Káláu a dos palai kesi kálámul ngisán ái Ioanes. ⁷ Ái a hut suri apapos narsán matananu suri á talas er, má ngorer matananu da longrai má dák ruruna on. ⁸ Ái Ioanes kápte ngo ái á talas, ái sár a hut suri apapos suri á talas er. ⁹ Má talas er, ái á talas muswan sang, má ák hut uri naul matmatngan pokon má ák atalsai matananu no.

¹⁰ Ái Pinpidan ákte kis i katbán matananu i naul matmatngan pokon er diar aksimi ái Káláu, mái sár matananu kápdite mák tusi ngo ái muswan sár á erei. ¹¹ A hut uri kán malar muswan sang, mái sár kán matananu kápdite lu árár pasi. ¹² Mái sár te tili di, di mák ilmi má dik ruruna on, má ngorer a tari nokwan si di suri da rang natun ái Káláu. ¹³ Má kápdite rang natun ái Káláu tili kápán páplun ngorer i kalik a mon i kákán mák páng uri kápán páplun, kápte. Ái Káláu sang a Kák di kabin a aliwi taniá di, má ngorer dik rang natun ái Káláu.

¹⁴ Ái koner ngisán ái Pinpidan a tar kápán páplun má ák han kis i katbán i gim. Má gim mákái

---

1:3: 1Ko 8:6; Kol 1:16-17; Eba 1:2   **1:4:** Ioa 5:26   **1:5:** Ioa 3:19   **1:6:** Mat 3:1; Luk 1:13-17, 76   **1:9:** Ioa 8:12   **1:13:** Ioa 2:11, 3:3-6; 1Pe 1:23   **1:14:** Pil 2:7

ngo a káng mai artangan má muswan, má gimá mákái mul i minmáir er a tari ái Kákán si kán Kalik er káh kes. ¹⁵ Má ái á kálámul ái Ioanes a parai er ák lu binbin ngoromin, “Minái ái koner iau worwor suri erei iak parai ngo, ‘Ái na hut namurwa iau, mái sár a pakta sorliu iau kabin ákte mulán kis má, má namur iak páng.’”

¹⁶ Má kabin i kán tilik artangan, ák lu balbal asosah i git mák lu akulukna git keskeskes. ¹⁷ A ngoromin. Ái Káláu a inngasi kán nagogon si Moses mái Moses a tari singin matananu. Má namur ái Iesu Karisito a hut mák inngasi si git á artangan má muswan káián ái Káláu. ¹⁸ Kápte kes a mák Káláu be. Ái Natun, koner káh kes mái koner diar arwat má a kis tiklik mam Kákán, ái sang a inngas tar Káláu singin matananu.

Arbin si Ioanes Tám Arsiu

Mat 3:1-12; Mar 1:1-8; Luk 3:1-18

¹⁹ Má ida Ierusalem tan tátáil káián matananu Iudáia di longrai arbin sur Ioanes Tám Arsiu, má ngorer dik dos palai te tám osmapak má te tili gegen si Lewi suri da gátnai ngoromin, “Á iáu ái sinih?” ²⁰ Mái Ioanes kápte kulut suri kos di, mái sár a para talsai si di ngo, “Á iau kápte ngo iau á Mesaia.”

²¹ Di longrai ngorer má dikte lu bali gáltai ngo, “Má iáu sinih? Iáu ái koner si Elaia, be?” Mái Ioanes a kos di ngo, “Auh, kápte.” Má dik bali gáltai mul ngo, “Á iáu á tám worwor tus er gim kis monai?” Mái Ioanes a parai ngo, “Kápte.”

1:17: Kal 34:28; Rom 6:14   **1:18:** Kal 33:20; Ioa 6:46; 1Ti 6:16

1:21: Nag 18:15, 18; Mat 11:14

²² Má dik gáltai mul ngoromin, “Má parai si gim má, iáu sinih, suri gima kaleng mai kam kokos uri narsán rung di dos pala gim. Una para talsai sang ngo iáu sinih.” ²³ Ái Ioanes a longrai ngorer má áng kos di mai worwor si Aisaia tám worwor tus ngoromin,

“Á iau á kaungán kálámul a lu binbin iamuni pokon mau ngo,

‘Gama long anokwai sál er i bál gam suri nákláklák on ái Konom!’ ”

²⁴ Má namur ái rung er dikte dos pala di i tan Parisaio, ²⁵ di gátna Ioanes ngoromin, “Íáu parai ngo kápte iáu Mesaia ngo iáu Elaia, má kápte ngo iáu á tám worwor tus er gim kis monai. Ngo ngorer, ki suri dáh u lu arsiu?” ²⁶ Mái Ioanes a kos di ngo, “Á iau iau arsiu mai dan sár. Mái sár alatung i katbán i gam, kesá kálámul kápgamte mák ilmi. ²⁷ Kálámul er a murwa pas iau, mái sár ái a pakta i giur, má ngorer iau rumrum suri ina kusak i kán rum.”

²⁸ Má rung er di hut narsá Ioanes má dik argátna mai i pákánbung ái Ioanes a arbin mák arsiu anang Betani i balsán dan á Ioridan tilanang.

Koner a Sipsip si Káláu

²⁹ Má arasa uri kesi bung, ái Ioanes kán tu arbin má arsiu, má namur a mák Iesu a lu lákláklák tilanang uratung i narsán. A mákái ngorer mák parai singin matanenu iatung ngo, “Mákái! Erei mái Sipsip ái Káláu a tari suri na pusak pasi sápkín kán naul matmatngan pokon! ³⁰ Minái ái koner

1:23: Ais 40:3

1:27: Ioa 1:15

1:29: Ais 53:6-7; 1Pe 1:18-19

1:30: Ioa 1:15

iau worwor suri erei iak parai ngo, ‘Ái na hut namurwa iau, mái sár a pakta sorliu iau kabin ákte mulán kis sang, má namur iak páng.’³¹ Iau mánán on ngo matngan kálámul er na hut sang, mái sár káp iau te mánán ngo na kálámul ngádáh. Má iau hut iak arsiu mai dan, má ngorer iak eran i sál suri matanapu Israel da mánán ilmi á kálámul er, má na tur talas uri mát di.”

³² Má namur ái Ioanes a apapos mák parai ngoromin, “Iau mákái Tanián a sosih tilami bát ngoro bun, má a roh kis on mák mon on. ³³ Má káp iau te mánán besang mul on ngo ái á kálámul er a tarwai ái Káláu. Mái sár ái Káláu sang, koner a dos pala iau suri ina arsiu mai dan, ákte parai singing ngoromin, ‘Una mákái kálámul er Tanián na sosih má náng kis on. Kálámul er, ái ái koner na arsiu mai Tanián a Pilpil.’ ”³⁴ Mái Ioanes a bontai kán worwor mák parai ngo, “Iakte mákái má, má ngorer iau parai si gam ngo ái sang á Natun ái Káláu.”

Bos mulán kalilik án aratintin si Iesu

³⁵ Má arasa uri kesi bung bul, ái Ioanes iatung mul mai aru i kán kalik án aratintin. ³⁶ Má a mák Iesu a láklák sorliu iamunang, mái Ioanes a parai ngo, “Erei sár á Sipsip káián ái Káláu!”³⁷ Má aru kalik án aratintin diar longra Ioanes a parai ngorer, má diar má aptur má mur i Iesu. ³⁸ Mái Iesu a ilang kaleng má ák mák diar diar lu murmur on, mák gálta diar ngoromin, “Dánih gaur mákmák suri?”

Diar má kos Iesu ngo, “Rabai, ai u lu kiskis ái á erei?” (Sálán worwor erei ‘Rabai’ ngo ‘Tám Aratintin’.) ³⁹ Ái Iesu a kos diar mák parai ngo, “Gaur lákám má gaurák mákái.” Má ngorer ditul má han, má diará mákái pokon a lu kiskis ái, má diará kis tiklik mai pang i ronron sang kabin ákte hat má i pákánbung i rahrah.

⁴⁰ Má aru kalik er diar longrai táit a parai ái Ioanes sur Iesu má ngorer diará mur i Iesu, kesi tur diar ngisán ái Enru tuán ái Saimon Petero. ⁴¹ Má namur, ái Enru a han mák sangar i ser pas tuán, ái Saimon, mák parai singin ngoromin ngo, “Gimáte ser pasi má Mesaia!” (Sálán worwor erei ‘Mesaia’ ngo ‘koner a ilwa pasi ái Káláu’.) ⁴² Má namur, ái Enru a long pas Saimon uri narsá Iesu. Mái Iesu a mákái mák parai singin ngo, “Á iáu ái Saimon, natun ái Ioanes. Mái sár, Saimon, ina utung iáu mul mam Kepas.” (Kepas a ngorer i kuir wor ‘Petero’, sálán ngo ‘hat kis’.)

Ái Iesu a kilkila pas Pilip mái Nataniel

⁴³ Má namur arasa uri kesi bung bul, ái Iesu a hol on ngo na han ur Galiláia. Má ngorer ái Iesu a han mákái kesi kálámul ngisán ái Pilip mák parai singin ngo, “Lákám, una mur i iau!”

⁴⁴ Ái Pilip, ái sang til Betesaida, malar si Enru mái Petero. ⁴⁵ Mái Pilip a han má ak ser pas turán, ái Nataniel, mák parai singin ngoromin, “Gimáte mákái má kálámul erei ái Moses a worwor talas ur on i buk án nagogon, má tan tám worwor tus mul

dikte le suri. Kálámul erei ngisán ái Iesu, kakun Nasaret, natun ái Iosep.” ⁴⁶ Ái Nataniel a longrai ngorer mák gátña Pilip ngo, “Be, ngádáh na ngoi? A arwat ngo tekesi lain táit na hut til Nasaret?” Mái Pilip a kosoí ngo, “Lákám má, unák mákái!”

⁴⁷ Má diará lu hanhan má, má ngo ái Iesu a mák Nataniel a lu hanhan suri, a parai sur Nataniel ngo, “Kakun Israel muswan á kálámul min! Kápate mánán i angagur!” ⁴⁸ Mái Nataniel a gátña Iesu ngo, “Ngádáh u mánán i iau ngoi?”

Mái Iesu a kosoí ngo, “Iau mák iáu nengen sang kápate be a lam pas iáu ái Pilip. U sám tur pagas i lalin tawan.” ⁴⁹ Ái Nataniel a longrai ngorer mák parai ngoromin, “Tám Aratintin, iáu á Natun ái Káláu, má iáu kabisit káián Israel!”

⁵⁰ Mái Iesu a parai singin ngo, “Be, iáu ruruna sár kabin iau parai singim ngo iau mák iáu nengen ada i lalin tawan? Na, wa namur una mákái tara támin táit sang na tapam hut!” ⁵¹ Má namur ái Iesu a parai si di ngoromin, “A támin muswan sang ngo gama mákái naul bát na pasbat, má tan angelo si Káláu da lu taptapam má dák lu sososih, má Natun Kálámul a ngoro sál tan angelo di lu láklák on.”

2

Longsit án arakila á Kana

¹ Má namur ngo ákte rah i aru á bung, di longoi kesi long namnam án arakila i malar á Kana i balis á Galiláíá. Mái mánán ái Iesu a han suri long namnam erei, ² mái Iesu má kán kalilik án

aratintin di long pas di mul. ³ Má iatung i long namnam, suir wain a teken rah melek. Má ngorer mámán ái Iesu a han mák parai singin ngo, “Ákte rah má suir wain.” ⁴ Ái Iesu a longrai ngorer má a kos kalengna mámán ngoromin, “Wákán, suri dáh u parai singing? Dánih ina longoi mai? Kak pákánbung káp besang a te hut.” ⁵ Mámán ái Iesu a longrai ngorer, ki ák parai singin bos tám arardos ngo, “Gama longoi ngorer sang na parai si gam.”

⁶ Tatalen káián tan Iudáia a ngoromin. Suri da pilpil i pákánbung di han suri namnam, di lu ililim táil má gorsai kik di, má namur dik namnam. Má ngorer, on á rum erei awon i átbán dan dikte longoi mai hat, má di lu totrai náng káng á kes ák arwat mai kesi mar á lita on. ⁷ Ái Iesu a mákái tan átbán erei ki ák parai singin tan tám arardos ngoromin, “Gama utwai tan átbán minái mai dan.” Má tan tám arardos di tor akángái tan átbán erei. ⁸ Mái Iesu a parai mul si di ngo, “Gama utwa pas te má tari singin kálámul er a kábái long namnam.”

Io, má di utwa pas te dan er ⁹ ákte arkeles uri wain má dik tari singin kálámul er má a tohoi. Mái sár kálámul erei a kábái long namnam kápate mánán ngo til ái á wain erei. Tan tám arardos masik sár di mánán kabin ngo di sang di utwai á dan. Má kálámul er a namiai suir wain er, má ngorer áng kilkila pasi kálámul er a hutngin kila ¹⁰ mák parai ngoromin singin, “Di lu tar táilnai á suir wain a kuluk, má namur ngo dikte lala ngin, ki erár dik lu tari á suir wain kápate lala kuluk.

Má iáu masik ukte longoi á matngan ngoromin. Iáu parai dik talsa táilnai suir wain er kápate kuluk, má lain suir wain iáu oboi ur namur sang.”

¹¹ Minái kán mulán akiláng ái Iesu, má a longoi i malar á Kana i balis á Galiláia. Má ngorer ák inngas tari kán rakrakai mai tilik támin táit a longoi, má kán kalilik án aratintin dik ruruna on.

¹² Má namur, ái Iesu mái mámán má rang tuán má kán kalilik án aratintin mul di han uradi Kapernaum, má ding kis pas te bung besang ái.

Ái Iesu a tipar sarai bos tám sirsira alari rumán osmapak

Mat 21:12-13; Mar 11:15-17; Luk 19:45-46

¹³ Má namur ákte páput i pákánbung suri longsit án sorliu palai káián tan Iudáia, mái Iesu má kán kalilik án aratintin di han urami Ierusalem. ¹⁴ Má iatung i pelbut i rumán osmapak, ái Iesu a mákái tan kálámul di sirsira. Te di sira bulumakau má te di sira sipsip má te di lu sira man. Mái rung di lu keles pirán tabal di kis iatung tangrai kandi tan suh. ¹⁵ Mái Iesu a mák di ngorer ki ák mos, má ák long pasi tan kuir suk mák hiri uri kán ihil, má ák tipar palai tan ololas tilatung ngorer i sipsip má bulumakau. Má ák pukda sarai mul i bos suh káián rung di keles pirán tabal, má ák ura sarai pirán tabal. ¹⁶ Má namur ák tipar palai matananu erei di sira man mák parai si di ngoromin, “Gama long palai tan táit min til main! Káp gama te longoi kán rum ái Kang uri rumán sirsira!” ¹⁷ Io, má kán kalilik án aratintin di longrai worwor erei

a parai ái Iesu, ki dik hol pasi pinpidan tili Buk Tabu er a para ngoromin,
 “Kak rakrakai án nemnem suri kam rum, Káláu, a gis iau.”

¹⁸ Má tan tátáil káián matananu Iudáia di mákái ngorer ki ák mos i bál di, má dik han narsá Iesu má dik gátnai ngoromin, “Matngan akiláng ngádáh una longoi suri inngas tari sang ngo a mon i kam nokwan má ngorer uk longoi tan táit minái?” ¹⁹ Mái Iesu a longrai ngorer máng kos di ngoromin, “Ngo gama tarápái rumán osmapak minái, má ngo na rah i atul á bung, ina aptur kalengnai.”

²⁰ Má tan tátáil di longrai ngorer, ki dik parai singin ngoromin, “Na, wa gim him pasi ahat i sángul mai awon á bet suri longoi á rum minái. Má ngádáh á iáu er uk parai ngo u arwat suri aptur kalengnai i atul sár á bung?” ²¹ Mái sár rumán osmapak er ái Iesu a worwor suri, a parai sang i kápán páplun. ²² Má namur ngo ái Iesu ákte aptur kaleng tili minat, kán kalilik án aratintin di hol pasi pinpidan erei a parai ái Iesu má dik ruruna i Buk Tabu má worwor er ái Iesu a parai.

Ái Iesu a mánán i bál matananu

²³ Mái Iesu kán tu kis be ami Ierusalem i pákánbung án longsit án sorliu palai, má a longoi tan akiláng, má marán di mákái má dik ruruna on. ²⁴ Mái sár ái Iesu ákte mánán i di no, má ngorer kápate ruruna i di ngo dikte ruruna muswan ²⁵ kabin a lala mánán i bál di, má ngorer

---

2:19: Mat 26:61, 27:40   **2:21:** 1Ko 6:19   **2:22:** Luk 24:6-8;
 Ioa 12:16   **2:23:** Ioa 7:31

sinih a arwat ngo na atalsa Iesu suri ninsin matananu?

3

Ái Iesu mái Nikodimo

¹ Má kesi kálámul ngisán ái Nikodimo, má ái á kesi kálámul pakta káián tan Iudáia, má ái sang mul á kesi Parisaio. ² I kesi libung, a han narsá Iesu mák parai ngoromin singin, “Tám Aratintin, gim mák ilmi ngo kálámul a lu longoi matngan akiláng er u lu longoi, a kápkabin ái Káláu a kis i narsán. Má ngo ái Káláu kápate kis narsán, kápate arwat suri na longoi. Má ngorer gim mánán ngo ái Káláu a dos pala iáu sang.”

³ Mái Iesu a longrai ngorer ki áng kos kalengna Nikodimo ngoromin, “A támin muswan sang ngo kápate kes a arwat suri na kusak uri lolsit si Káláu ngo kápate bali páng má ák hutngin.” ⁴ Mái Nikodimo a longrai ngorer má ák rogorogo i kán hol, mák parai ngo, “Ngádáh na bali páng ngoi á kálámul er ákte pakta? Kápate arwat sang suri na kusak uri bál ái mánán má nák bali káhái i áruán pákán.”

⁵ Mái Iesu a kos kalengnai mul ngoromin,

“A támin muswan sang ngo kálámul kápate páng tili dan má tili Tanián mul, kápnate kusak uri lolsit si Káláu. Káp iau te parai ngo una kaleng uri bál ái mamam má unák bali páng mul ngorer. Ngo iau parai ngo una bali páng, a sálán ngo Tanián a Pilpil na ahutngin pasi tianam má ngorer uk páng uri lolsit si Káláu.

⁶ Kákán mái mámán kálámul, diar tari liu án kápán páplun ur singin kálámul, mái sár káp diar te arwat suri tari liu án tanián ur singin. Tanián ái Káláu masak a arwat suri na aliu pasi tanián kálámul suri nák liu áklis. ⁷ Be, iáu sodar kabin iau parai singim suri gama bali páng? ⁸ Una mákái be i kihkih. Sinih a mánán i kihkih er a hut? Kihkih a hut ngorer i kán nemnem sang, má kápte kes a mák muswan on. A tu mákái sár i táit a husai má ák longrai kaungán. Má kápate mákái ai a hut til ái ngo ai a han ur ái. Má Tanián ái Káláu a ngorer mul i kihkih i pákánbung a hut singin matananu má di áslai hutngin kákáh án tanián.”

⁹ Mái Nikodimo a gátna Iesu ngo, “Be, má ngádáh má na hut ngoi á táit erei?” ¹⁰ Ái Iesu a longrai ngorer má ák parai singin ngoromin,

“Di no di mánán i iáu ngo iáu tám aratintin, má di árngai ngisam ngo iáu lala tám mánán káián matananu Israel! Má ngádáh a ngoi káp iáu te talas ur on á tan táit min? ¹¹ A támin muswan sang, gim worwor suri táit gim mánán on má parai táit gimáte mák muswan on, mái sár kápte kes tili gam a ruruna i kángim apapos. ¹² Iakte tohtohpas mai táit til main i bim suri gama talas uri tan táit tilami bát, mái sár kápte be a talas i kamu hol ur on, má kápte gam ruruna. Má ngorer, ngádáh gama ruruna on ngoi á táit tilami bát sang ina parai si gam? ¹³ Má sinih til main i naul bim ákte han urami naul bát, má ngorer ák mon i kán mánán suri parai tan táit tilami? Kápte

kes. Ái Natun Kálámul masik sár a mánán, má a mon i kán rakrakai kabin ái sang ákte sosih tilami naul bát. ¹⁴ Nikodimo, u mánán i Moses má matananu Israel i pákánbung di lu hanhan tangrai pokon mau. Ái Moses a longoi tártárwán kanih má áng kabat páptai uri kesi kuir toros, má áng kip tatki ák riuriu. Má ngorer Natun Kálámul da kip tatki má na riuriu ngoi mul, ¹⁵ suri ái koner a ruruna on, káián á liu áklis.

¹⁶ “Mái Káláu a lala mámnai matananu i naul matmatngan pokon no. Má ngorer ák inngasi kán armámna má ák tarwa palai kán Kalik alal ur main i naul bim, suri ái rung er di ruruna on, kápdate hiru áklis. Kápte. Da atur páptai sang i liu muswan er a kis áklis. ¹⁷ Má ngorer mul, ái Káláu kápate tarwai Natun suri nagogon má tari rangrangas ur singin matananu. Kápte. A hut suri na aliu pas di sang alari kandi sápkín.

¹⁸ Ái koner a ruruna i Natun ái Káláu, kápte te nagogon ur on. Mái sár ái koner kápate ruruna, nagogon ákte tur on má, kabin kápate ruruna i Natun ái Káláu er káh kes. ¹⁹ Ngoromin á sálán nagogon a oboi ái Káláu uri matananu: talas ákte hut uri naul matmatngan pokon suri atalsai tatalen kán matananu, ái sár matananu di lala nem i kuron má di matai talas, kabin kandi tatalen a sápkín. ²⁰ Ái koner a lu longoi sápkín a matai talas, má kápate nem i han uri talas, kabin kápate nem suri talas na atalsai kán

---

3:14: Lál 21:9; Ioa 8:28, 12:32   **3:15:** Ioa 20:31   **3:16:** Ioa 3:36; 10:28; Rom 5:8; 8:32; 1Ioa 4:9-10   **3:17:** Luk 19:10   **3:18:** Ioa 5:24   **3:19:** Ioa 1:5,9; 8:12

tan sápkín tatalen. ²¹ Máí sár koner a lu longoi lain tatalen, a lu han uri talas suri inngasi ngo ái sang a taram i Káláu.”

Ái Ioanes Tám Arsiu a apapos sur Iesu

²² Má namur ái Iesu má kán kalilik án aratintin di han uradi balis á Iudáíá, má ding kis tiklik pas te bung iatung. Má ái Iesu a lu arsiu mul. ²³⁻²⁴ I pákánbung er, ái Ioanes kápte be di oboi i rumán batbat kalar, má ái mul kán tu arsiu á Ainon er páput i malar á Salim, kabin on á pokon erei, marán sang á dan. Má matananu di han ur singin má a siu di.

²⁵ Má kesi kálámul tilatung i balis á Iudáíá a hut mák turpasi arngangar mai kalilik án aratintin si Ioanes suri tatalen án arapilpil. ²⁶ Má ngorer tan kalilik án aratintin er di han uri narsán ái Ioanes má dik parai sur Iesu ngoromin, “Mákái, Tám Aratintin. Kálámul erei git tiklik tilada i balsán dan á Ioridan, má ái ái koner ukte apapos ur on mul, inái a lu arsiu má marán di han uri narsán!”

²⁷ Ái Ioanes a longrai ngorer mák parai si di ngoromin,

“Sinih da árngai ngisán ngorer ngo ái Káláu kápate mángát palai? Wán i kán him erei a kápkabin ái Káláu ákte tari. ²⁸ Á gam sang gamáte longrai iau parai ngo kápte ngo iau á Mesaia, máí sár ái Káláu ákte dos pala iau tálnai. ²⁹ Kálámul a hutngin kila, káián sang ái kán wák. Máí sár turán er a sántur páput, ái mul a laes i pákánbung a longrai kaungán ái turán er a han suri kila. Má iau ngorer mul.

Iau turán ái kálámul a hutngin kila, má ngorer balang ákte káng mai laes má iak parmat i pákánbung onin. ³⁰ Ái má kálámul erei na lu pakpakta hanhan, mái sár á iau ina lu sososih má.

³¹ “Koner a han tilami bát, ái a pakta ami iátin tan kálámul no. Mái koner a páng tili naul bim, ái a ngorer i rung tili bim sár má a lu parai táit án naul bim. Mái koner tilami naul bát kápte a ngorer. Ái a pakta i git no. ³² Ái koner tilami bát a apapos suri táit ákte mákái má ákte longrai, mái sár kápte di lu ruruna i kán worwor. ³³ Má ngo tekes a ruruna i midán, ngorer a para tari ngo imi bál a hol on ngo kán worwor ái Káláu a támin. ³⁴ Koner a tarwa palai ái Káláu a lu parai midán ái Káláu, kabin ái Káláu ákte tar kunlai Tanián singin máng káng on. ³⁵ Ái Kákán a mámna Natun má ákte obop noi tan táit uri limán. ³⁶ Ái koner a ruruna i Natun ákte atur páptai má á liu muswan er a kis áklis. Mái sár ái koner a tánlak má kápate taram i Natun, ái kápnate áslai liu muswan er. Kápte. A kis pagas i lalin nagogon si Káláu mái Káláu na lu atri rangrangas on.”

4

Ái Iesu má wák til Samaria

¹ Má tan Parisaio di longrai ngo marán sang di lu mur i Iesu, má ngorer mámát i di ákte pakta sorliwi mámát i rung di mur i Ioanes. Má di

---

3:31: Ioa 8:23   **3:32:** Ioa 3:11   **3:35:** Mat 11:27; Ioa 5:20
3:36: Ioa 3:16-18; 1Ioa 5:12   **4:1:** Ioa 3:22

longrai mul ngo ái Iesu a siu di, ² mái sár kápate nokwan á er. Ái Iesu sang kápate siu di, kán kalilik án aratintin sár di arsiu. ³ Má namur ái Iesu a longrai worwor er di parai ur on, má ngorer a aptur alari balis á Iudáíá má a kaleng ur Galiláíá. ⁴ Má i kándi inan erei di láklák tangrai balis á Samaria.

⁵ Má di lu hanhan tangra sál, má dik tapam hut i malar á Sikar i balis á Samaria. Malar er a kis pátmi kuir bim erei hirá ái Iakop ákte tari ur si natun, ái Iosep, ⁶ má mátán dan si Iakop iatung i pokon er. Mái Iesu a merok tili láklák mák sukis pala iatung. Ákte sángul mai aru á pákánbung, ⁷⁻⁸ má kán kalilik án aratintin di han alar Iesu iatung suri hul namnam ami malar.

Má namur kesi wák til Samaria a han suri ananut. Ái Iesu a mákái wák er a ananut má a sungi ngo, “Ak te dan inak ngin.” ⁹ Má wák er a kos Iesu ngo, “Suri dáh u sung iau suri dan, má iáu kakun Iudáíá má iau wák til Samaria?” Wák er a parai ngorer kabin ngo tan Iudáíá má tan Samaria kápate di lu ararguna tiklik, má ngorer kápate arwat mul suri ngo ái Iesu na ngin tili átbán káián wák Samaria.

¹⁰ Mái Iesu a kosoí wák er ngo, “Kápate u mák ilmi artabar si Káláu má ngo iau kálámul dáh iau sung iáu suri ak te dan. Má ngo ukte han mák ilmi má, ngorer una han sung iau sang suri ina tabar iáu mai matngan dan er a aliwi kálámul.” ¹¹ Má wák erei a parai singin ngo, “Konom, kápate kam te táit án ananut, má dan mul idi tepák. Má aiá una

---

4:5: Tgk 33:19; Ios 24:32   **4:9:** Esr 4:1-5   **4:10:** Ioa 7:37-38; Apa 21:6

kipi til ái á matngan dan er? ¹² Ái Iakop kámpup gim a tari si gim á mátán dan minái, ngorer ái má rang natun má kándi tan ololas di ngin til on á mátán dan min. Ngádáh, u pakta sorliu Iakop á iáu?”

¹³ Mái Iesu a kosoi ngo, “Ái sinih na lu ngin til on á dan min, ái na sák mul suri dan namur. ¹⁴ Ái sár ái koner na ngin i dan ina tari singin, kápnate sák suri dan mul. Má dan ina tari singin na mátán upup ami bál má na ekési buak mai dan án liu muswan er a kis áklis.” ¹⁵ Má wák er a longrai ngorer mák parai singin ngo, “Konom, una tabar iau mai á dan er suri káp ina te sák mul suri dan, má suri káp ina te lu han mul suri ananut mainái!”

¹⁶ Mái Iesu a parai singin ngo, “Han be. Unák long pasi kam pup ur main!” ¹⁷ Má wák er a parai si Iesu ngo, “Káp kak te pup á iau!”

Mái Iesu a kosoi ngoromin, “A muswan er u parai ngo káp kam te pup ¹⁸ kabin ukte kila pasi alim á kálámul, mái koner gaur kis tiklik onin kápte ngo kam pup muswan. Áá, táit u parai singing a támin.” ¹⁹ Má wák er a parai singin ngo, “Konom, iau mák ilmi ngo iáu á tám worwor tus. ²⁰ Rang kámpup gim á tan Samaria di lu lotu uri narsán ái Káláu mamuni pungpung muni. Mái sár gam á tan Iudáia gam puai má gamá parai ngo ami sang Ierusalem á pokon muswan er gita lu lotu uri narsá Káláu ái.”

²¹ Mái Iesu a parai singin ngoromin,

“Wákán, a támin muswan á táit minái iau parai singim. Namur na hut i pákánbung má kápte kes na lotu narsá Kang i pungpung imuni ngo ami Ierusalem mul. ²² Gam á tan Samaria kápgamte mánán i Káláu, má ngorer kápgamte mánán i táit gam lu lotu ur on. Má gim á tan Iudáia gim mánán i Koner gim lotu uri narsán kabin a inngasi sál án araliu i narsá gim. ²³ Mái sár bung er na hut má ákte hut má mul, mái Kák git a nem i matananu suri da lotu muswan uri narsán mai artangan káián Tanián a Pilpil má mai támin. ²⁴ Ái Káláu kápte ngo kápán páplun. A tanián sang. Má kabin a tanián, ái rung di lotu muswan uri narsán, di lotu sang tilami bál di mai artangan káián Tanián a Pilpil má mai támin.”

²⁵ Má wák er a parai singin ngo, “Iau mánán ngo Mesaia er má na hut, koner a ilwa pasi ái Káláu. Má i pákánbung na hut, na para aposoi tan táit no si git.” ²⁶ Má ngorer ái Iesu a para talsai singin ngo, “Á iau sár á Mesaia min iau worwor mam iáu.”

²⁷ Má i pákánbung erei sang, kán kalilik án aratintin di kaleng tili hul namnam, má dik mák Iesu a worwor mai wák er má dik sodar. Dik sodar ngorer, mái sár kápte kes a gáltai ngo, “Dánih u nem on?” ngo “Suri dánih u worwor mai wák erei?”

²⁸ Má wák er a han alari kán átbán dan iatung máng kaleng urami malar mák parai singin tan kálámul iatung ngo, ²⁹ “Gam lákám! Gamák mákái

kálámul er a para noi tan táit iakte lu longoi. Na ái gut á Mesaia?” ³⁰ Má matananu di longrai ngorer má dik han suri mák Iesu.

³¹ Má i pákánbung erei, kán kalilik án aratintin di tari duk on má dik parai si Iesu ngo, “Tám Aratintin, minái má namnam. Unák an te má!” ³² Mái sár ái a kos di ngo, “A mon á ak namnam er kápgamte mánán on.”

³³ Má kalilik án aratintin di longrai ngorer má dik gálta arliu i di sang ngo, “Ákte namnam gut singin tekesi kálámul?” ³⁴ Mái Iesu a parai si di ngo,

“Ak namnam a ngoromin. Iau lu taram i nemnem si Koner a tarwa iau má suri arahi kán him a tari singing suri ina longoi. Ngo iau lu longoi ngorer ái Káláu a nem on, a lu arakrakai i iau ngorer i namnam. ³⁵ Kamu arabitbit a ngoromin. Gam lu parai ngo, ‘Gitáte soso má, má na hat á kalang sár má na matuk á balbal.’ Ki iau parai si gam ngoro minái ngo gama sálsálah aririu má gamák mákái tan num, kabin ákte matuk má balbal, má ákte pátum má suri ililur! ³⁶ Kálámul ngo a ili balbal ákte matuk, na mon i kán arsupan. Má balbal kán tu obop talmi, wa ái rung di ruruna suri da kis áklis i liu muswan. Má ngorer, koner a soso mái koner mul a ililur, diar no na gas tiklik i bál diar. ³⁷ Má kesi arabitbit mul ngoromin di lu parai má a támin, ‘Kes a lu soso má kes sang a lu ililur.’ ³⁸ Á gam ngorer. Iakte tarwa gam suri gama il pasi balbal i pokon kápgamte soi. Tan

temes dikte himhimna, má sár onin di bokoh, má gam sang gama kipi wán kándi songsong.”

³⁹ Má marán Samaria i malar erei di ruruna i Iesu kabin i wák er ákte parai sur Iesu ngo, “Kálámul er a para noi tan táit iakte longoi.” ⁴⁰ Má ngorer ngo dikte hut i narsán, di sung páptai suri na lu kis be tiklik mam di. Má ngorer ái Iesu a kis pasi aru á bung iatung, ⁴¹ má marán mul di longrai midán ái Iesu má dik ruruna on. ⁴² Má namur dik parai singin wák erei ngoromin, “Tungu gim ruruna kabin i táit er iáu parai. Mái sár onin gim ruruna kabin gim sang gimáte longrai má gimá mák ilmi ngo a támin ngo ái á Tám Araliu káián naul matmatngan pokon.”

Ái Iesu a aliu pasi natun kesi pakpakta

⁴³ Ákte arahi má aru i bung i kán kis iatung Samaria, ái Iesu má kán kalilik án aratintin di aptur má ding kaleng uranang Galiláia. ⁴⁴ Mái Iesu sang a parai ngo, “Tám worwor tus kápte di lu rumrum on i kán malar muswan.” ⁴⁵ Má ngo a hut á Galiláia, matananu tilatung di árár pasi kabin á di sang dikte han urami Ierusalem suri longsit án sorliu palai má dik mákái tan táit ái Iesu a longoi i tan bung erei.

⁴⁶ Má namur ái Iesu a kaleng mul ur Kana i balis er sang á Galiláia, i malar ákte pukdai dan uri wain on. Má adi Kapernaum kesi kálámul pakta kán kalik a sasam. ⁴⁷ Má ngo pakpakta erei a longrai ngo ái Iesu ákte han til Iudáia ur Galiláia má ngo iatung be ái, ngorer a han uri narsán má

ák sungi suri diara han ur Kapernaum má nák aliwi natun, kabin páput má na mat mai sasam.

⁴⁸ Ái Iesu a longrai kán sung mák parai singin ngoromin, “Ngádáh, kápte kes tili gam na ruruna sár i iau? Koran má gamák mákái sang i te tara akiláng gut, ki erár gamák ruruna!”

⁴⁹ Má pakpakta er a kos Iesu ngo, “Konom, gitar má, na mák mat i natung!” ⁵⁰ Mái Iesu a parai singin ngo, “Una han má! Kam kalik na liu!”

Má kálámul er a ruruna i kán worwor ái Iesu mák han má. ⁵¹ Má ngo kán tu tangrai sál uradi Kapernaum, kán tan tám arardos di arsuar pasi mai arbin suri kán kalik má dik parai ngo, “Kam kalik ákte sengsegeng hanhan má kápnate mat!”

⁵² Má kálámul er a longrai ngorer máng gálta di ngo pákánbung dáh kán kalik a turpasi pánpán kaleng. Má di kosoi ngo, “Málmálas erei a rah alari nabung i nas ngorer i kesá pákánbung.”

⁵³ Má kákán kalik er a hol páptai ngo i pákánbung erei sang ái Iesu ákte parai singin ngo kán kalik na liu. Má ngorer kálámul er a ruruna i Iesu. Má kán aratinán mái rung er di lu kis iatung i kán rum, di ruruna on mul.

⁵⁴ Má minái á áruán pákán ái Iesu a han til Iudáia ur Galiláia má ák longoi akiláng.

5

Ái Iesu a asengsegeng pasi kálámul a sák i keken

¹ Má namur ái Iesu di di han mul urami Ierusalem suri kesi longsit káián matananu

Iudájá. ² Má on á áir kalar ami Ierusalem a mon i mátán sál di utngi mai Mátsálán Sipsip, má iatung pátmi mátán sál kesi mátán dan uri siusiu. Má on á worwor Ebarαιο, ngisán mátán dan er ngo ‘Betesada’. Má iatung i risán, a mon i alim á kahkah tan kálámul di lu kis ái. ³ Morongnau á kálámul er di sasam di lu bop pagas iatung i alim á kahkah er, tan rau má tan kálámul a sák i kik di má tan kálámul a mat i páplun i di. [Di lu kis monai dan suri na malmaliu ⁴ kabin kándi ruruna a ngoromin. Di hol on ngo kesi angelo si Káláu a lu sosih uradi dan i te pákán mák aptur i dan suri ák malmaliu. Má namur mulán kálámul na sosih uri dan, ái na sengsegeng alari sasam erei a porta on.]

⁵ Má kesi kálámul iatung ákte sasam pasi atul i sángul mai awal á bet. ⁶ Ái Iesu a mákái a bop pagas iatung, má ák mánán ilmi ngo ákte sasam pasi dolon pákánbung, má ngorer a gáltai ngoromin, “Awái, turang, u nem on ngo una sengsegeng?”

⁷ Má kálámul er a kosoi ngo, “Konom, iau nem on, mái sár kápte kes mainái suri na duruk iau má asosih i iau uri dan i bung a malmaliu be. Iau lu kakat suri ina siusiu on, ái sár te lite bul di lu hut táil.” ⁸ Mái Iesu a parai singin ngoromin, “Una aptur má long pasi kibam má unuk lu han!” ⁹ Má káp melek mul kálámul er a sengsegeng. Ák long pasi kibán mák láklák má.

Má bung erei bungán aunges. ¹⁰ Má kálámul er ákte sengsegeng a lu hanhan mai kibán, má

tan tátáil káián tan Iudáia di mákái kálámul er a kipi kibán má ngorer di parai singin ngo, “Bungán aunges onin, má uri nagogon kángit, kápate arwat suri una kipi kibam.” ¹¹ Má kálámul er a parai si di ngo, “Kálámul a asengsegeng pas iau a parai singin ngo ina aptur má ina long pasi kibang má inak lu han má, má ngorer iak taram on.”

¹² Má tan tátáil di gáltai ngoromin, “Ái sinih á kálámul er a parai singim suri una longoi ngorer?” ¹³ Mái sár ái koner ákte sengsegeng kápate mánán i Iesu ngo ái ái sinih, kabin ngo ákte han pas má i katbán lala matananu i pokon er.

¹⁴ Má namur, ái Iesu a banai kálámul er iatung i rumán osmapak mák parai singin ngo, “Mákái, ukte sengsegeng má! Má ngorer koion mul una bal longoi sápkín na mák hut singim á te táit a lala sák sang.” ¹⁵ Má kálámul erei a mák ilam Iesu, má ngorer a han mák parai singin tan tátáil ngo ái Iesu sár er ákte asengsegeng pasi.

¹⁶ Má tan tátáil di turpasi para sáksákna Iesu kabin a aliu pasi sasam on á bungán aunges.

¹⁷ Mái Iesu a parai si di ngo, “Ái Kakang káp a tini aunges, a lu balbal artangan narsán matananu. Má iau mul ina lu longoi sang i kak him ngorer.”

¹⁸ Tan tátáil di longrai worwor er a parai ái Iesu mák lala mos i bál di, má ngorer dik rakrakai suri da oboi uri minat. Di mos on kabin ákte tah kusi nagogon uri bungán aunges má kabin ákte parai ngo ái Káláu a kákán sang, má ngorer di hol on ngo a apakta pasi sang ngo diar arwat ái Káláu.

Rakrakai káián Natun

¹⁹ Ái Iesu a mánán ilmi kándi hol á tan tátáil, má ngorer a kos di ngoromin,

“A támin muswan sang ngo Natun ái Káláu, kápte kesi táit ái masak a lu longoi. A longoi sár ngorer a mák pasi si Kákán. Dánih a longoi ái Kákán, ái Natun a lu longoi mul. ²⁰ Ái Kákán a mámna Natun mák inngasi singin á tan tátit ái sang a longoi. Má namur na para tari singin á tan tilik támin tátit, tan tátit er a pakta alari tan tátit ákte longoi tungu. Má gam no gama mákái má gamák pángáng on. ²¹ Ái Kákán a lu apturi rung dikte mat mák tari liu si di. Má ngorer mul ái Natun a lu tari liu si rung a nem on ngo da atur páptai liu. ²² Mái Kákán sang kápte lu atur tekesi nagogon kabin ákte tari uri limán ái Natun á rakrakai suri nagogon i kálámul, ²³ suri ngorer matananu no da árngai ngisán ái Natun ngorer di lu árngai ngisán ái Kákán. Mái sinih kápte rumrum i Natun, ngorer di para bengta Kákán, koner a tarwa Natun ur main.

²⁴ “A támin muswan ngo ái sinih a longra pasi kak pinpidan mák ruruna i Koner a tarwa iau, ái ákte atur páptai má á liu muswan er a kis áklis, má káp ina te oboi nagogon on. A ngoro ákte láklák sorliwi minat má ák tangra pasi sál uri liu muswan er. ²⁵ Mái sár ái rung er kápte be di ruruna, a ngoro taniá di a mat pagas. Má a támin muswan ngo bung er na hut má ákte hut má mul, wa bung da longrai kaungán Natun ái

Káláu. Má ngo da longra pasi, ki dák liu. ²⁶ Ái Kákán sang ái á káplabin liu. Má ngorer mul ái Natun. Ái Kákán ákte tari singin á rakrakai suri ái Natun mul na káplabin liu. ²⁷ Mái Kákán ákte tari si Natun, má ngorer ái Natun a mon i kán nokwan suri kátlán matananu kabin ái á Natun Kálámul.

²⁸ “Má koion gama pángáng suri táit min! Er má na hut á bung má di no dikte mat da longrai kaungán ái Natun Kálámul ²⁹ má da aptur alari tarang. Ái rung di nokwan da aptur kaleng uri liu áklis sang. Mái sár ái rung tan tám ngákngák, di sang da aptur kaleng má da tur i nagogon.”

Worwor talas sur Iesu

³⁰ Mái Iesu a sopasun i kán aratintin mák parai ngoromin,

“Ngo iau masik sár, káp ina te long tekesi táit. Nagogon iau oboi a ngorer sang ái Káláu a parai singin, má ngorer kak nagogon a nokwan kabin kápte iau mur i kak nemnem, ái sár iau lu longoi ngorer a nem on ái Koner a tarwa iau.

³¹ “Ngo iau apapos sur iau sang, ngorer kak worwor a tu táit bia, má ngádáh gama mánán ngoi ngo a támin! ³² Mái sár kesi kálámul alatung sár a lu para iau, wa Kakang sang, má iau mánán ngo kán apapos sur iau a támin.

³³ “Ái Ioanes Tám Arsiu mul a para iau. Gam dos palai kamu tan kálámul suri gálta Ioanes, má worwor a aposoi sur iau a támin. ³⁴ Iau parai apapos si Ioanes suri ná k tangan gam má

suri ái Káláu na sáras pas gam, mái sár á iau káp iau te pámpur tili worwor káián kálámul sár. ³⁵ Ái Ioanes a ngoro lam a kurkurem mák talas. Má kán worwor sur iau a atalsa gam, má gamá laes suri longrai kán worwor i án mudán pákánbung sár.

³⁶ “Má a mon i kesi táit mul a tur tangan iau, má ái a pakta alari kán apapos ái Ioanes. Tan tilik támin táit er iau lu longoi, ái Kakang ákte tari singing ngo kak talar, má di sang di innngasi ngo a támin ngo ái Káláu ákte tarwa iau. ³⁷ Mái Kakang, koner a tarwa iau, ái mul a aposoi muswan sur iau. Má gam, káp gam tini longrai kaungán ngo mákái aur, ³⁸ má kápgamte lu kebepai kán pinpidan iatung i bál gam, kabin kápgamte ruruna i iau á iau ái koner ákte tarwai. ³⁹ Gam lu aratintin i Buk Tabu kabin gam hol on ngo gama ser pasi til on ngo ngádáh gama otoi ngoi á liu áklis. Má tilik támin táit on gamáte mák palai, kabin Buk Tabu a tus iau má a innngasi ngo iau ái sinih. Má kápgamte mák ilmi, ⁴⁰ má ngorer gam kulkulut ngo gama mur i iau suri gamák otoi liu.

⁴¹ “Káp iau te ser suri parpara agas singin kálámul, ⁴² mái sár iau mánán i gam ngo gam matngan kálámul ngádáh má kápte armámna ami bál gam sur Káláu. ⁴³ Ái Káláu ákte dos pala iau má iakte han, ái sár á gam kápgamte long pas iau. Má ngo tekes alatung na hut má nák lu worworwor ngorer i kán nemnem sang, ái gut

gama árár pasi sang má gamák mur on. ⁴⁴ Gam lala nem suri gama párnge arliu i gam sang i tan kálámul. Mái sár kápgamte nem suri ser pas Káláu er ái masik sár á Káláu, má kápgamte lu tohoi mul suri gama agasgas pasi bál má nák para agas gam. Má ngo kápte gam nem i mur i Káláu, ki ngádáh gama ruruna ngoi i iau?

⁴⁵ “Gam lala ruruna i Moses ngo na tur tangam gam, má gam hol on ngo á iau ina atiutiu gam i narsán ái Kakang. Má kápte a ngorer. Á iau káp ina te atatir uri gam si Kakang. Ái sár ái Moses, koner kamu ngangai a kis on, ái sang na atiutiu gam. ⁴⁶ Má ngo gamáte ruruna i Moses, gama han ruruna i iau mul, kabin ái a worwor tus sur iau. ⁴⁷ Mái sár ngo kápgamte ruruna i táit a le on ái Moses, ki ngádáh gama ruruna mul ngoi i kak worwor á iau?”

6

*Ái Iesu a tabar amasi alim i arip á kálámul
Mat 14:13-21; Mar 6:30-44; Luk 9:10-17*

¹ Má namur ái Iesu má kán kalilik án aratintin di aptur má dik polsai dan taliu á Galiláia mai mon (má kesá ngisán mul ngo dan taliu á Taiberias). ² Má lala matananu di lu báiruruh namurwai kabin dikte mákái tan akiláng a longoi ái Iesu er a aliu pasi tan sasam. ³ Má ngo dikte hut ami kesi balis, ái Iesu a tapam urami kesi pungpung mák sukis pagas tiklik mai kán kalilik. ⁴ Má páput má i pákánbung suri longsit án sorliu palai káián tan Iudáia.

⁵ Máí Iesu a sálsálah aririu má a mákái lala matananu di lu hanhan suri longrai kán worwor, má ngorer a gálta Pilip ngo, “Aiá gita huli ái á balbal artálár suri támri matananu min?” ⁶ A parai ngorer suri tohtoh Pilip sár kabin ákte mánán pagas i táit na longoi.

⁷ Máí Pilip a kos Iesu ngo, “Auh, kápate arwat á pirán tabal! Má ngo kángit pirán tabal na sorliwi te na ru i mar, ki na arwat suri keskeskes tili di da ani mudán sár.” ⁸ Má kán kes mul á kalik án aratintin, ái Enru tuán ai Saimon Petero, a parai singin ngo, ⁹ “Kesi kalik almainái a kipi alim á tigán balbal má aru i isu. Má ngádáh má na artálár ngoi suri lala matananu minái?”

¹⁰ Ái Iesu a longrai ngorer mák parai singin kán kalilik án aratintin ngo, “Gama parai singin matananu suri da sukis.” Pokon erei lain poron ur, má matananu no dik sukis má. Má tan kálámul no iatung di arwat mai alim i arip á káláu, má boh wák má kalilik kápate di wás pas di. ¹¹ Máí Iesu a top pasi tan tigán balbal mák sung kári. Má namur ák tibi balbal má ák tari singin kán kalilik án aratintin suri dik tulsai i matananu di sukis iatung. Má a longoi ngorer mul mai aru isu. Má di no di namnam má dik mas. ¹² Má namur ngo dikte mas má, ái Iesu a parai singin kán kalilik án aratintin ngo, “Gama kip talmi tan tingnán namnam kápdite ani. Koion gita omlawai.” ¹³ Má ngorer di kip talmi tan tingnán namnam er, má dik dung akángái sángul mai aru á lala rat mai balbal er di an tigán.

¹⁴ Má matananu erei di mákái akiláng ái Iesu a longoi má dik parai ngo, “A támin muswan sang

ngo tám worwor tus er na hut ur main i naul bim, minái ákte hut!” ¹⁵ Máí Iesu a mánán i holhol káián matananu er, di nem ngo da long pasi má dák inar on suri na kabisit. Máí Iesu a matai, má ngorer ák aptur mul, áí masik sang, alar di urami pungpung.

*Ái Iesu a láklák ami iátin dan taliu
Mat 14:22-33; Mar 6:45-52*

¹⁶ Má i rahrah ngo ákte ronron, kán kalilik án aratintin áí Iesu di sosih kaleng uradi dan taliu.

¹⁷ Di roh uri mon má dik turpasi alus polsai dan taliu kaleng uradi Kapernaum. Má di iatung besang i lámán i katbán dan má ák libung. Máí Iesu kápte be a hut si di. ¹⁸ Má i pákánbung er, tiling kihkih a tur mák turpasi husai dan mák pos i nahlam. ¹⁹ Má tan kalilik dikte alus artálár mai alim ngo awon á kilomita, má namur dik mákmák má di mák Iesu a láklák iamuni kápkápán dan, a lu hanhan sur di uratung pátmi mon. Di mákái ngorer má dik ráuráuwas. ²⁰ Máí Iesu a parai si di ngo, “Koion gama mátut, á iau sár á min.” ²¹ Ngorer ák gáu i bál di, má dik long pasi urami polgon mon, má káp melek sár mon a masar iatung i pokon di han ur on.

²² Má matananu erei di ani balbal má isu, di lu kis iatung i balsán dan taliu i pokon di namnam áí, má dik bop iatung. Má arasa uri kábungbung, matananu erei di mánán ilmi ngo tukes sár á mon á iatung, má ngo tan kalilik án aratintin dikte han mai, máí Iesu kápate han tiklik mam di. ²³ Má namur tan te lite mon til Taiberias di masar iatung i pokon er, pokon áí Iesu a sung kári

namnam ái mák tabar di mai. ²⁴ Má ngorer ngo matananu di mákái ngo a bokoh ái Iesu má kán kalilik án aratintin mul, di roh uri tan mon erei má dik han mai ur Kapernaum suri ser sur Iesu.

Ái Iesu á balbal án liu

²⁵ Má namur ngo matananu dikte hut iatung Kapernaum i balsán dan taliu tiladi, di mákmák sur Iesu, má ngo di ser pasi dik gáltai ngo, “Tám Aratintin, enges u hut main?” ²⁶ Mái Iesu a kos di ngo, “A támin muswan ngo kápgamte mák tusi kak akiláng iau longoi má táit a inngasi. Gam ser sur iau sár kabin gam ani balbal má gamá mas. ²⁷ Koion gama bes mai matngan namnam er na sangin. Ái sár gama bes mai matngan namnam kápnate sangin má ák tari liu áklis. Ái á matngan namnam erei Natun Kálámul na tari si gam, kabin ái Káláu Kákán ákte para tari ngo a sormángát palai.”

²⁸ Matananu di longrai ngorer má dik gáltai ngoromin, “Matngan sál ngádáh gima mur on suri gima longoi ngorer ái Káláu a nem on?” ²⁹ Ái Iesu a kos di ngo, “Kápte ngo táit gam sang gama longoi, ái sár táit gama ruruna on. Ái Káláu a nem ngo gama ruruna i iau, koner ái ákte tarwai.”

³⁰ Má ngorer di gáltai mul ngo, “Má matngan akiláng ngádáh una longoi suri gima mákái má gimák ruruna i iáu? Dánih sang una longoi?”

³¹ Hirá rang kámpup i gim di lu ani mana ada i pokon mau, ngorer a parai i Buk Tabu ngo, ‘A

tabar di mai namnam, wa balbal tilami bát.’”
³² Máí Iesu a parai si di ngoromin, “A támin muswan á minái. Ái Moses kápate tari balbal tilami bát. Ái Káláu sang ákte tari balbal tilami bát si rang kámpup i gam, máí sár balbal er kápate a támin táit. Támin táit a ngoromin, ngo inái ái Kakang a tari balbal muswan tilami bát. ³³ Má balbal er ái Káláu a tari, wa ái koner sang a hut sosih tilami bát má ák tari balbal án liu muswan er a kis áklis uri naul matmatngan pokon.”

³⁴ Má matananu di parai ngo, “Konom, una ekesi tari balbal er si gim.” ³⁵ Má gororer ái Iesu a para talsai si di ngoromin,

“Á iau sár á balbal a tari liu. Ái koner na han sur iau, kápnate lu matpám mul. Máí koner a ruruna i iau, kápnate lu sák mul suri dan. ³⁶ Máí sár gororer iakte parai si gam, gamáte mák iau má kápate gam ruruna. ³⁷ Má tan kálámul erei ái Kakang a tari singing, di no da lákám uri narsang. Máí sinih alatung be na hut i narsang, káp ina te tipar palai, ³⁸ kabin iakte hut sosih tilami bát suri mur i nemnem si Koner a tarwa iau, má kápate ngo suri ina mur i kak nemnem sang. ³⁹ Má nemnem si Koner a tarwa iau a ngoromin: káp ina te pánpánwai tekes tili di er ái Kakang a tari singing, má di no ina aliu pas di uri liu i arahrahi bung. ⁴⁰ Má táit a nem on ái Kakang a ngoromin: ngo ái sinih a mák tus Natun mák ruruna on, ái na otoi liu muswan er a kis áklis. Máí rung er ina aliu pas di uri liu i arahrahi bung.”

⁴¹ Má tan tátáil káián tan Iudáia di longrai kán worwor ái Iesu er a parai ngo, “Iau sár á balbal er a hut sosih tilami bát,” má ngorer di tangkabin ngurngurngur ur on ⁴² má dik parai ngo, “Kálámul min ái Iesu, natun ái Iosep, be? Git mánán i kákán mái mámán. Má ngorer, suri dáh a parai ngo a hut sosih tilami bát?”

⁴³ Mái Iesu a longrai ngorer mák parai si di ngoromin,

“Koion gama ngurngurngur arliu i gam.

⁴⁴ Kápte kes na han sur iau ngo ái masik. Koran mái Kakang na tangnai uri narsang, ki erár na lákám sang. Mái koner a han sur iau, ái ina salaptur pasi uri liu i arahrahi bung. ⁴⁵ Kes tili di á tan tám worwor tus ákte parai ngo, ‘Ái Káláu sang na atintini tan kálámul no.’ Má kálámul dáh ákte kipi aratintin si Káláu Kakang má ákte longra pasi, ái na han sur iau. ⁴⁶ Kápte kes ákte mák Kakang. Á iau masik sár iau han tilami narsán ái Káláu er Kakang, iakte mákái.

⁴⁷ A támin muswan sang ngo ái sinih a ruruna i iau, ákte otoi liu muswan er a kis áklis. ⁴⁸ Á iau sár á balbal a tari liu. ⁴⁹ A támin ngo rang kámpup i gam di ani mana ada i pokon mau, mái sár kápdite liu áklis mai. Namur ák han mat i kápán páplun i di. ⁵⁰ Mái sár matngan balbal tilami bát inái iau parai, ái á matngan a artálár mai taniá gam. Má ngo gama ani, kápte gama mat. ⁵¹ Á iau sang á balbal a tari liu, má iakte hut sosih tilami bát. Koner na ani balbal minái

na liu áklis. Má balbal erei ina tari singin, ái á kápán páplun i iau iau tari suri matananu on á naul matmatngan pokon da liu.”

⁵² Má tan tátáil káián tan Iudáia di longrai ngorer má dik turpasi togor má arngangar arliu i di. Dik parai ngo, “Ngádáh na tabar git ngoi mai kápán páplun á kálámul minái?”

⁵³ Mái Iesu a parai si di ngoromin,

“A támin muswan á minái. Ngo kápte gama ani kápán páplun Natun Kálámul má ngin i dárán, káp gama te liu muswan. ⁵⁴ Ái sinih a ani kápán páplun i iau má a ngin i dárang, káián sang á liu muswan er a kis áklis, má ina aliu pasi i arahrahi bung. ⁵⁵ Kápán páplun i iau, ái á namnam a támin. Má dárang, ái á dan muswan. ⁵⁶ Koner a ani kápán páplun i iau má a ngin i dárang, giurá kes má, má ngorer ái a ararguna mam iau má iau lu ararguna mai. ⁵⁷ Ái Kakang, koner á káplabin á liu, ái a tarwa iau, má ái a aliu iau mul. Má ngorer ái sinih a ani páplun i iau, á iau ina aliwi. ⁵⁸ Io ngorer má, balbal min a hut sosih tilami bát kápate ngorer i balbal erei rang kámpup i gam di ani má kápate aliu di áklis, kápte. Koner a ani balbal min na kis áklis i liu muswan.”

⁵⁹ Ái Iesu a parai ngorer mák arahi kán aratin. Má kán aratintin minái a parai iatung i rumán lotu á Kapernaum.

Marán rang táir ái Iesu di su kaleng alari

⁶⁰ Mái rung di lu murmur i Iesu di longrai kán worwor er, má marán tili di di arpua arliu i di

ngoromin ngo, “Auh, wa pinpidan minái a rangas suri gita top páptai. Kápte kes a arwat suri na kipi á sálán.” ⁶¹ Máí sár ái Iesu a mánán tusi ngo rang táir er di arkipkip mai worwor suri, má ngorer a parai si di ngoromin,

“Ngádáh, a tabureng i bál gam suri worwor min má gamá nem i arsok suri mur i iau? ⁶² Ngo ngorer, ki dánih gama hol on ngo gama mákái Natun Kálámul na tapam kaleng urami pokon a kis ái á tungu? ⁶³ Kálámul sang, káp kán te rakrakai arwat suri na tari liu singin kálámul. Tanián ái Káláu, ái a tari liu mák aliwi kálámul. Má worwor min iakte parai si gam, a mon i kán rakrakai artálár suri na tangnai Tanián ái Káláu suri na aliu gam. ⁶⁴ Máí sár, te tili gam kápte be di ruruna.”

(Má til tungu sang, ái Iesu ákte mánán tusi ngo ái sinih kápnate ruruna on, má ákte mánán mul i koner na agur tari.) ⁶⁵ Máí Iesu a bontai kán worwor ngo,

“Áá, te tili gam kápte be di ruruna. Má ngorer á wán er iak parai si gam, ngo ái Kakang a mángát palai kálámul ngo na mur i iau, ngorer na mur on. Má ngo kápate mángtai ái Kakang, ki ngádáh na mur iau ngoi?”

Apapos si Petero sur Iesu

⁶⁶ Má rang táir ái Iesu er di longrai kán worwor, má ngorer marán tili di di su kaleng alari, má kápdite lu mur on mul. ⁶⁷ Má ngorer ái Iesu a parai uri narsán sángul mai aru á kán kalik án

aratintin ngo, “Má gam, ngádáh? Gam nem suri gama han mul?”

⁶⁸ Mái Saimon Petero a kosoi ngoromin, “Konom, gima han uri narsá sinih? Kabin kam pinpidan sár á iáu, ái á sál gima mur on suri gima kis áklis i liu muswan. ⁶⁹ Gimáte mák tus iáu má gimá ruruna ngo á iáu masik á Tám Pilpil káián ái Káláu ukte hut sosih tilami narsán.”

⁷⁰ Mái Iesu a parai si di ngo, “Áá, iau ilwa pas gam gam tara sángul mai aru, be? Mái sár, kes tili gam er a sápkín tanián!” ⁷¹ Kán worwor ái Iesu minái a para Iudas, natun ái Saimon Iskariot, kabin ái Iudas ái á kes tili sángul mai aru á kán kalilik, mái sár na agur tari.

7

Ái Iesu má rang tuán

¹ Má namur, ái Iesu a lu hanhan tangra balis á Galiláíá. A matai be ngo na tangrai balis á Iudáíá kabin tan tátáil káián tan Iudáíá di ser sál suri da up bingi. ² Má longsít án pálpálih káián tan Iudáíá ákte páput má, ³ má ngorer rang tuán ái Iesu di parai singin ngo, “Una han alari balis min urami balis á Iudáíá suri ngorer rung di lu murmur i iáu, da lu mákái matngan táit er u lu longoi. ⁴ Ngo u nem ngo da árngai ngisam, ki káp una te long kodongnai kam him. Una longoi i mátán matananu i naul matmatngan pokon suri da mánán tus iáu.” ⁵ Rang tuán di parai ngorer si Iesu, mái sár kápdite ruruna muswan on.

⁶ Ái Iesu a longrai ngorer mák parai si di ngoromin, “Á gam, pákánbung a artálár no suri gama han ur Ierusalem. Mái sár á iau, pákánbung ngo ina han urami, kápte be a hut.” ⁷ Matananu i naul matmatngan pokon da togor i gam suri dánih? Wa kápte! Mái sár á iau, di tungai mikmikwa iau kabin kak tu parai uri di ngo ninsin i di a sák. ⁸ Ngorer á gam, gama han suri á longsit er! Má iau, auh, wa káp ina te han suri, kabin kak pákánbung kápte be a hut.” ⁹ A be parai ngorer ái Iesu, má áng kálik lu kiskis be i te bung á Galiláia.

Ái Iesu a han urami longsit án pálpálih

¹⁰ Io, rang tuán ái Iesu dikte han má suri longsit, má namur ái Iesu sang a han mul má a han kodong suri ngorer matananu da káp mák ilmi. ¹¹ Má tan tátáil káián tan Iudáia di batbatam kursál suri, má dik lu gálgálta ngo, “Aia á kálámul erei?” ¹² Má iatung i katbán matananu, marán di arasás arliu i di sur Iesu. Te di parai ngo, “Lain kálámul sang!” Má te bul di ngo, “Auh, kápte ngo lain kálámul. A lu agur pasi matananu.” ¹³ Mái sár kápte kesi kálámul a worwor talas sur Iesu. Di no di tu bál konmi kándi hol ur on kabin di matai tan tátáil da káp arangrangas i di.

Ái Iesu a aratintin iatung i longsit

¹⁴ Ákte han i katbán á longsit án pálpálih, mái Iesu a hut má a kusak urami rumán osmapak mák turpasi aratintin. ¹⁵ Má tan tátáil káián tan Iudáia di longrai kán aratintin ái Iesu, má dik pánsálngát

suri táit a parai má dik parai ngoromin, “Kálámul min, káp kán te tám aratintin er a atintini suri nagogon. Má ngádáh a kipi ngoi á lala mánán er?”

¹⁶ Má ngorer ái Iesu a kos di ngoromin,

“Kak aratintin kápte ngo kaiak sang, ái sár a tari ái Káláu singing, ái koner a tarwa iau.

¹⁷ Ái sinih a ngoi i bál suri longoi kán nemnem ái Káláu, ái na mák ilmi mul i kak aratintin ngo aiá a hut til ái. A tari ái Káláu singing, ngo a hut sár tili kak hol masak? ¹⁸ Kálámul

a aratintin mák parai ngo kán aratintin a hut tili kán hol sang, ái a nem suri matananu da párngai ngisán. Mái sár, kálámul a matai ngo da párngai ngisán sang, má a nem suri sángwái ngisán ái koner a dos palai, kálámul er káp a tini angagur. Ái sár a kebepai worwor si koner a dos palai má ngorer ák parai muswan. ¹⁹ Ái Moses a tari nagogon si rang kámpup gam, be? Má sinih tili gam a lu taram on? Kápte kes! Má suri dáh gam nem i up iau?”

²⁰ Má matananu di kosoi ngo, “Á iáu, a mon i sápkín tanián i iáu! Sinih er a nem ngo na up iáu?”

²¹ Mái Iesu a kos di mák parai ngo,

“Iau longoi kesi akiláng sár má gam no gam sodar suri. ²² Ái Moses a tari nagogon si gam suri gama kut aririu i rang nat gam. Má kápte ngo ái Moses a turpasi tatalen erei, wa rang kámpup i gam sang. Má ngo bung suri kut aririu ngo a arwat mai bungán aunges, gam lu parai

---

7:16: Ioa 12:49, 14:10   **7:18:** Ioa 8:50   **7:19:** Apo 7:53; Rom 2:21-24   **7:20:** Ioa 8:48, 10:20   **7:22:** Tgk 17:9-13; Him 12:3

ngo, ‘Káksiai ngo bungán aunges, a artálár suri gima longoi mudán him er on, kabin nagogon án kut aririu a pakta si diar i nagogon suri bungán aunges.’ ²³ Áá, gam lu parai ngorer, mái sár á iau iau parai ngoromin ngo kut aririu di longoi uri kesi kuir kápán páplun sár, má gam lu longoi i bungán aunges suri gama long artálár pasi nagogon si Moses. Má ngorer, suri dáh gam togor i iau kabin iau aliu pasi kálámul i bungán aunges mák liu i kápán páplun no? ²⁴ Koion gama atiutiwi kálámul suri táit gam mákái mai mát gam sár, ái sár gama mákmák mul uri támin i táit a longoi.”

Be, ái Iesu á Mesaia?

²⁵ Má te kálámul til Ierusalem sang di gálta ngo, “Kálámul minái gut, á tan tátáil di nem suri ubi, be? ²⁶ Má gam mákái! A lu worwor i narsán matananu má kápte kes tili di a tur kári! Ngádáh, tan tátáil di mánán gut ngo ái á Mesaia? ²⁷ Mái sár ngo ái Mesaia na hut, kápte kes na mánán ngo ai a han til ái. Má kálámul minái, git no git mánán i kán malar.”

²⁸ Mái Iesu kán tu aratintin be iatung i rumán osmapak, má ngorer a parai ngoromin, “Ngádáh, gam mánán muswan i iau má kak malar iau han til on? Káp iau te hut tili kak nemnem sang. Ái Koner a dos pala iau, ái a muswan sang. Á gam kápgamte mánán on. ²⁹ Mái sár á iau iau mánán on kabin iau han tili narsán má ái a dos pala iau.”

³⁰ Mái rung er di longrai ngorer má dik tohoi

suri da tola Iesu. Má sár kápte kes a top on kabin kán pákánbung kápte be a hut. ³¹ Má marán tili matananu iatung di ruruna on má dik parai ngo, “Ngádáh má suri kálámul minái? Wa Mesaia sang! A támin ngo Mesaia na hut má na longoi tilik him. Má ngádáh, ngo tekesi kálámul bul na hut, ki na sak longoi tan akiláng na sorliwi akiláng a longoi ái konomin? Na kápte sang!”

Tan pakpakta a ngátngát i kándi hol

³² Má tan Parisaio di longrai babaus i matananu di arasás i tan táit er sur Iesu, má ngorer di han narsán bos pakpakta kán tan tám osmapak má dik worwor talum, má ngorer dik dos palai tan tám arup tili rumán osmapak suri da tola Iesu. ³³ Má Iesu a parai ngoromin, “Ina kis mam gam i án mudán pákánbung sár, má namur ina han alar gam uri narsán ái Koner a tarwa iau. ³⁴ Gama lu sáláh sur iau, mái sár káp gama te ser pas iau, kabin pokon ina han ur ái, kápte gama han ur on.”

³⁵ Má tan tátáil káián matananu Iudáia di longrai kuir erei má dik argálta arliu i di sang ngo, “Aiá na han ur ái má káp gita te ser pasi? Na han uramuda singin rung tili risán má nák atintin di, be? ³⁶ A parai mul ngo gita mákmák suri, má kápte gita ser pasi, má ngo na han uri pokon kápte gita han ur on. Má dánih á sálán á ngorer a parai?”

Dan a tari liu

³⁷ Má i áwáwat i bung suri longsit án pálpálih a lala támin bung sang. Má on á bung er, ái Iesu

a kudas mák perek ami bát ngoromin, “Ái sinih a sák suri dan, na lákám uri narsang má nák ngin. ³⁸ A ngorer a parai i Buk Tabu ngo, ‘Dan a tari liu na sal tili mátán upup imi bál ái koner a ruruna i iau.’ ” ³⁹ Má worwor min a parai ái Iesu a tur suri Tanián ái Káláu. I pákánbung erei, ái Káláu kápte be a tarwai Tanián kabin kápte be di duruk Iesu suri da bás páptai má namur ái Káláu na long pasi urami narsán sang. Má namur, ngo ái Iesu ákte tapam urami, ki erár ái Káláu ák tarwai Tanián sang ur si rung di ruruna.

Holhol káián matananu a lite arsagil

⁴⁰ Má matananu di longrai worwor si Iesu er, má te tili di di parai ngo, “Kálámul min, wa ái á tám worwor tus git kis monai!” ⁴¹ Má te di parai ngo, “Ái sár á Mesaia!” Má te bul di parai ngo, “Wa Mesaia er, kápnate hut til Galiláia!” ⁴² Buk Tabu a parai ngo Mesaia na kalik mur si Dewit er kabisit, má na páng sang á Betilem, kán malar ái Dewit.” ⁴³ Má ngorer holhol káián matananu a lite arsagil sur Iesu. ⁴⁴ Te di nem suri tolai, mái sár kápte kes a top on.

Tan tátáil kápte di ruruna

⁴⁵ Má tan tám arup tili rumán osmapak di kaleng uri narsán bos pakpakta kán tan tám osmapak má tan Parisaio. Má tan tátáil er di gáltai tan tám arup ngo, “Ngádáh a ngoi kápgamte tangnai ur mainái?” ⁴⁶ Má tan tám arup di kosoi

---

7:38: Ais 58:11   **7:39:** Ioa 16:7, 20:22; Apo 2:4   **7:40:** Ioa 6:14
7:41: Ioa 1:46   **7:42:** Sak 89:3-4; Mik 5:2   **7:46:** Mar 1:22

ngo, “Kápte kes a lu worwor ngoro kálámul erei. Kán aratintin a tuan lite sang.”

⁴⁷ Má tan Parisaio di parai ngo, “Má gam mul, a agur gam, be? ⁴⁸ Gamáte longrai tekesi tátáil ngo tekesi Parisaio a ruruna on? Wa kápte sang! ⁴⁹ Mái sár matananu di lala ngul suri nagogon si Moses, má ngorer ái Káláu na amosrah i di no!”

⁵⁰ Má kesi Parisaio iatung, ngisán ái Nikodimo, ái koner a han suri mák Iesu á tungu. Mái Nikodimo a parai singin tan tátáil má tan Parisaio erei ngoromin, ⁵¹ “Uri nagogon kángit, gita mulán longrai kálámul má ser pasi táit ákte longoi. Má ngo ákte longoi sápkín, ki erár gita oboi nagogon on. Má kápte nokwan ngo gita arangrangas on má kápte be git longrai.” ⁵² Má tan tátáil er di kosoi má dik parai singin ngo, “Awái, á iáu mul til Galiláíá? Na, wa una mák tumani Buk Tabu suri una mánán ngo kápte kesá tám worwor tus na hut til Galiláíá!”

Di tolai kesi wák a ararit mai kálámul kápte ngo kán pup

⁵³ [Io, má dik arsagil uri kándi tan malar,

8

¹ mái Iesu a tapam urami punggung á Oliwa. ² Má arasa i kábungbung sáksák, ái Iesu a kaleng urami rumán osmapak, má matananu no di hut talum kauli, má ngorer a sukis pagas má a turpasi atintin di. ³ Tan tám mánán uri nagogon má tan Parisaio dikte tolai kesi wák. Wák er a ararit mai kálámul kápte ngo kán pup. Di mák diar má dik

tolai wák, má namur má di tangnai uri rumán osmapak má dik atri narsán ái Iesu, ⁴ má di parai si Iesu ngoromin, “Tám Aratintin, wák minái di tolai i pákánbung diar bop tiklik i kálámul. ⁵ Má on á nagogon kángit, ái Moses a ardos ngo matngan wák ngoromin da bás bingi mai hat. Má iáu, dánih una parai suri á tatalen ngoromin?” ⁶ Di parai ngorer suri da pidir pas Iesu, suri ngo da atiutiwi erei ngo na pálás palai wák er.

Mái sár ái Iesu kápte be a para te táit, má a kis karokrok mák le iatung i bim mai kátngán limán. ⁷ Má kándi tu sámTUR be iatung má gáltai suri táit er. Má namur ái Iesu a sámTUR mák parai si di ngoromin, “A kuluk. Ái sinih tili gam kápte longoi sápkín be, ái sang na buswai mulán hat uri wák min.” ⁸ Mái Iesu a kis karokrok kaleng mul mák bali le iatung i bim. ⁹ Má ngo tan tátáil di longrai ngorer, di so keskeskes, turpasi mai tan pupunkak di so táil má tan matkán kálámul di mur. Mái Iesu iatung be, diar masik i wák er a sámTUR pagas.

¹⁰ Má ngorer ái Iesu a sámTUR mák parai singin wák er ngo, “Be, wákán, di ai mái rung er di wás pala iáu? Kápte kes a arangrangas i iáu?” ¹¹ Má wák er a parai ngo, “Kápte kes, Konom. Dikte han no.”

Mái Iesu a parai singin ngoromin, “Má iau mul, káp ina te oboi rangrangas i iáu. Una han má, má koion una mur i sápkín ninsim mul.”]

Ái Iesu á talas uri naul matmatngan pokon

¹² Máí Iesu a parai si di mul á tan Parisaio ngo, “Á iau á talas uri naul matmatngan pokon. Koner a mur i iau kápnate láklák i kuron, ái sár na atur páptai talas a tari liu.” ¹³ Má tan Parisaio di parai singin ngo, “Inái má á iáu masak uk para apos iáu, má kápte kes suri atumran i kam worwor. Má ngorer kam worwor a tu táit bia. Má ngádáh gima mánán on ngoi ngo a támin?”

¹⁴ Máí Iesu a parai ngoromin,

“Kápte sang! Ngo iau masak iau para apos iau, táit iau parai a támin kabin iau mánán i pokon iau han til ái má pokon ina han ur on. Má gam kápgamte mánán i pokon iau han til ái má pokon ina han ur on. ¹⁵ Kamu nagogon a lu mur i holhol kán kálámul. Má iau, kápte iau lu atur tekes uri nagogon. ¹⁶ Máí sár ngo ina han atur tekes ngorer, ki kak nagogon na támin sang kabin kápte ngo iau masak iau longoi. Wa ái Kakang a dos pala iau, má ái giur tiklik giur nagogon. ¹⁷ Má kamu nagogon a parai ngo aru kálámul diar mákái táit má diará apapos ur on, má ngo kándiar apapos a tukes on, ki ngorer táit diar parai a támin. ¹⁸ Á iau sang iau para apos iau. Máí Kakang, koner a tarwa iau, ái mul a para apos iau.”

¹⁹ Má tan Parisaio di longrai ngorer má dik gáltai ngo, “Má aiá ái kakam?” Má ngorer ái Iesu a kos di ngo, “Kápgamte mánán i iau, má kápgamte mánán i Kakang mul. Ngo gam han mánán i iau,

---

8:12: Ais 49:6; Ioa 1:4-9, 9:5, 12:46   **8:14:** Ioa 5:31-32, 7:28

8:15: Ioa 12:47   **8:16:** Ioa 5:30, 8:29   **8:17:** Nag 19:15

8:18: 1Ioa 5:9

ki ngorer gama mánán mul i Kakang.” ²⁰ A parai tan táit minái ái Iesu i bung a aratintin ami rumán osmapak i kuir rum er a kis ái á nián omobop pirán tabal. Má kápte kes tili di a tolai kabin kán pákánbung kápte be a hut.

Káp gama te han uri pokon ina han ur on

²¹ Mái Iesu a parai mul si di ngo, “Ina lu han alar gam. Gama ser sur iau, mái sár kamu sápkín gama mat mai. Má pokon iau han ur ái, kápgamte arwat suri gama han ur on.” ²² Tan tátáil káián tan Iudáíá di longrai ngorer má dik parai ngo, “A wa kálámul min a parai ngo kápgite arwat suri gita han uri pokon na han ur on. A sálán ngádáh á erei? Na bíbing sang ngo dánih?”

²³ Mái Iesu a kos di ngoromin, “Kamu malar sang á min i bim, mái sár á iau iau tilami. Gam sang til main i naul bim, má iau kápte ngo iau til main i bim. ²⁴ Má ngorer iak parai si gam ngo kamu sápkín gama mat mai. A támin sang ngo gama mat mai kamu sápkín ngo kápte gam ruruna i iau ngo iau sár ái koner a támin.”

²⁵ Mái rung er di gáltai ngo, “Á iáu ái sinih?” Mái Iesu a kos di ngoromin, “Á iau sár ái koner iakte parai si gam til tungu i tangkabin. ²⁶ Marán táit er a artálár ngo ina parai sur gam, má marán mul á táit a artálár ngo ina nagogon i gam mai. Mái sár á iau masik káp ina te longoi ngorer. Ái Koner a tarwa iau, ái a mánán muswan i táit a támin, má ngorer iau parai singin naul matmatngan pokon i táit iau longrai singin sang.”

²⁷ Ái Iesu a worwor ngorer má a para tus Kákán sang, mái sár rung er di longrai, kápdite talas ur on. ²⁸ Má ngorer a parai si di ngoromin, “Namur ngo gama durki Natun Kálámul suri bás páptai, ki erár gamák mánán ngo á iau sár ái koner a támin. Má i pákánbung erei sang, gama mánán tusi mul ngo kápte kesi táit iau long masiknai, ái sár iau parai táit ái Kakang ákte dos pala iau suri ina parai. ²⁹ Ái Koner a dos pala iau, giur tiklik áklis. Kápte a bokoh alar iau kabin iau lu long áklisnai matngan táit er a agasgas pasi bál.” ³⁰ Ái Iesu a parai ngorer, má marán tili di di longrai ki dik ruruna on.

Rang natun ái Abaram

³¹ Má ngorer ái Iesu a parai narsán te tan Iudáia dikte ruruna on ngoromin, “Ngo gam kis pagas i lalin kak aratintin, ngorer gam kalilik án aratintin kaiak muswan, ³² má gama mánán i támin muswan sur Káláu, má támin sur Káláu er na pálás gam gamák sengsegeng!” ³³ Mái rung erei di kosoi ngo, “Á gim, gim rang kopkom i Abaram, má kápte kesá kálámul gim lu toptop singin. Má dánih á sálán er u parai ngo gima sengsegeng?”

³⁴ Mái Iesu a parai si di ngoromin,

“A támin muswan ngo ái koner a longoi sápkín, ái a toptop sár káián sápkín. ³⁵ Aratámán kápte di lu wás páptai kándi toptop ngo a kes tili di muswan. Mái sár nat diar, ái a kes tili di áklis á aratámán er kabin a nat diar sang. ³⁶ Má

ngo ái Natun na pálás pala gam, ki erár gama sengsegeng muswan! ³⁷ Iau mák ilam gam ngo gam rang kopkom i Abaram, mái sár kápgamte longra pasi kak worwor, má ngorer gam ser sál suri up iau. ³⁸ Á iau iau inngasi tan táit iau mákái imi narsán ái Kakang, mái sár á gam gam mur i tatalen a lu longoi ái kák gam.”

³⁹ Di longrai ngorer má ding kosoi ngo, “Ái Abaram á kák gim!” Mái Iesu a parai si di ngoromin, “Ngo gam rang natun ái Abaram muswan, ngorer gama han longoi matngan tatalen ái sang a lu longoi. ⁴⁰ Á iau á kálámul iakte arbin narsá gam mai muswan sár er iau longrai si Káláu. Má kápte gam nem suri longrai, gam tu nem sár ngo gama up iau. Ái Abaram kápte lu longoi á ngorer! ⁴¹ Kápgamte mur i tatalen si Abaram. Gam lu longoi ngorer a longoi ái kák gam!”

Má di kos Iesu ngo, “Auh, wa tukes sár á kák gim, ái Káláu sang. Gim aratámán no mam Káláu, má gim á rang natun muswan!”

Rang natun ái Tám Angagur

⁴² Mái Iesu a parai si di ngoromin,

“Má ngo ái Káláu kák gam muswan sang, ki ngorer gama mámna iau kabin iau hut sosih tilami si Káláu má onin iau minái i narsá gam. Káp iau te hut kaiak sár, ái Kakang sang a dos pala iau. ⁴³ Suri dáh kápgamte mánán pasi kak pinpidan? A kabin ngo gam ngáknák suri longra pasi sálán sang. ⁴⁴ Á gam, gam rang

natun i kák gam, ái Satan sang, má gam nem suri mur i nemnem káián ái kák gam. Til tungu i tangkabin a tám up bing kálámul, má a tám angagur mat, káp a tini para muswan i tekesi táit. I pákánbung a worwor, a angagur sár kabin a tu longoi ngorer sang i ninsin. Ái a tám angagur má a kákán angagur mul. ⁴⁵ Má iau iau lu parai támin. Má pasi á ngorer, kápgamte ruruna i táit iau parai. ⁴⁶ Kol tekes alatung a arwat suri para apos iau ngo iau longoi sápkín? Má ngo kápte, ki ngorer táit iau parai a támin. Má suri dáh kápgamte ruruna on? ⁴⁷ Ái koner a káián ái Káláu, ái a longra pasi worwor si Káláu. Má gam, kápgamte tili Káláu. Má pasi á ngorer, kápgamte alongra singin.”

Ái Iesu mái Abaram

⁴⁸ Má tan Iudáíá erei di parai si Iesu ngo, “Na, wa gim parai támin sang ngo kam aratintin kápate muswan má a mon á sápkín tanián i iáu!”

⁴⁹ Mái Iesu a kos di ngo, “Kápate mon i sápkín tanián i iau! Iau lu tari rumrum si Kakang, mái sár á gam gam lu arumrum iau. ⁵⁰ Káp iau te hut suri ina bana te kálámul suri dák rumrum i iau. Mái sár kes er a kis a nem i di ngo da para agas iau, má ái kán nagogon a nokwan. ⁵¹ A támin muswan sang ngo ái sinih a taram pasi kak pinpidan, ái kápnate mat.”

⁵² Má ngo tan Iudáíá di longrai ngorer, ki dik parai singin ngoromin, “Má inár gim mánán muswan i iáu ngo a mon á sápkín tanián i iáu!

8:46: 2Ko 5:21; 1Pe 2:22

8:47: 1Io 4:6

8:48: Mar 3:21-22

8:51: Ioa 5:24

Ái Abaram má tan tám worwor tus no dikte mat. Má iáu u parai ngo ái sinih na taran pasi kam pinpidan, ái kápnate mat. ⁵³ Kámpup gim ái Abaram ákte mat. Kol á iáu u pakta sorliu Abaram, be? Má tan tám worwor tus mul dikte mat. Má iáu sinih er u parai ngorer?”

⁵⁴ Mái Iesu a kos di ngoromin, “Ngo iau sang ina para agas iau, kak parpara agas na tu táit bia. Mái koner a párnge iau, ái Kakang sár. Má ái ái koner gam utngi ngo kamu Káláu. ⁵⁵ Kápgamte mánán on, mái sár iau mánán on. Ngo ina han parai ngo káp iau te mánán on, ngorer ina tám angagur ngoro gam, kabin iau mánán on sang má iak lu taran i kán pinpidan. ⁵⁶ Kámpup gam ái Abaram a gasgas i bál suri na mákái kak bungun páng. Má a mákái ngorer mák laes.”

⁵⁷ Má di parai singin ngo, “Iáu parai ngo ukte mák Abaram. Wa kam bet kápte be alim i sángul. Má ngádáh ukte mák Abaram ngoi?” ⁵⁸ Mái Iesu a kos di ngo, “A támin muswan sang ngo kápte be a kis ái Abaram, má iau iakte kis má.”

⁵⁹ Mái rung er di longrai ngorer má dik mos kabin di hol on ngo a pulus Káláu, má ngorer di top pasi tan hat suri ngo da básái mai. Mái sár ái Iesu a punpunam má a han alari rumán osmapak.

9

Ái Iesu a apádái mátán rau

¹ Ái Iesu a láklák tangra sál, má a mákái kesi kálámul ákte rau má i mátán tili bung sang a páng on. ² Má kán kalilik án aratintin di mul

di mákái kálámul er má dik gálta Iesu ngo, “Tám Aratintin, dánih a longoi ák rau á kálámul minái? Kán sápkín tatalen sang, ngo ái kákán mái mámán diar longoi?”

³ Mái Iesu a kos di ngoromin, “Kálámul a rau er, kápte a káplabin i kán sápkín sang ngo sápkín si mámán mái kákán. Ái sár a rau ngorer suri inngasi rakrakai si Káláu er na aliu pasi. ⁴ Gita longoi sang á him si Koner a tarwa pala iau. Ái a dos pala iau mai kán him, má a nem suri gita longoi i pákánbung kán tu nas be, kabin kuron na hut má kápte artálár suri him mul. ⁵ I pákánbung iau main be i naul bim, á iau á talas uri naul matmatngan pokon.”

⁶ Ái Iesu a be parai ngorer, má namur a kis karokrok máng kanus uri bim. A ariwai bim mai kansán er ák ardolat má, má namur a long pasi pen er mák oboi i mátán rau, ⁷ má a parai singin ngo, “Una han má unák gorsai arum adi mátán dan á Siloam.” (Má sálán ngisán dan er ngo ‘Dos Palai’.) Má kálámul er a rau a han mák gorsai aur má ák mákmák, má ngorer a kaleng uri kán rum.

⁸ Má rang turán má te kálámul dikte lu mákái tungu a lu sung, di iatung má di mákái kálámul er má dik gálta arliu i di ngo, “Be, kálámul minái sár a lu kis mák lu sung á tungu?” ⁹ Má te di parai ngo, “Áá, ái sár.” Má te sang di parai ngo, “Auh, kápte. Kálámul erei a tu mák ngoro ái sár.” Má kálámul erei sang a aptur mák parai ngo, “Áá, wa iau sár á minái.”

¹⁰ Mái rung er di longrai ngorer má dik gáltai ngoromin, “Ngádáh a ngoi á matam er ák pán?”

¹¹ Má kálámul er a kos di ngo, “Ái koner si Iesu a longoi pen mák salsi matang mai, má ák parai singing suri ina han ur Siloam suri gorsai arung. Iak han ngorer má iak gorsai arung, má namur iak mákmák.”

¹² Má di gáltai ngo, “Ai má kálámul erei?” Ki áng kos di ngoromin, “Siari má, káp iau te mánán on.”

Tan Parisaio di tin murwai araliu

¹³ Má matananu er di lami kálámul tungu a rau uri narsán tan Parisaio. ¹⁴ Má bung erei a bungán aunges sang ái Iesu a longoi pen mák oboi i mátán rau mák apádái mátán. ¹⁵ Má ngorer tan Parisaio di gáltai mul suri ngádáh a mákmák ngoi. Má kálámul er a parai si di ngo, “A oboi pen i matang má iak gorsai arung, má iak mákmák má.”

¹⁶ Má tan Parisaio di longrai ngorer, má te tili di di parai ngo, “Kálámul er kápte ngo tilami si Káláu kabin a longoi táit i bungán aunges, má ngorer kápate taran i nagogon kángit.” Mái sár te á tan Parisaio di parai ngo, “Auh, kápte a tám sápkín! Ngo kálámul a tám sápkín, kápate artálár suri na longoi matngan akiláng ngoro tan akiláng erei.” Má ngorer kándi hol á tan Parisaio er a lite arsagil sur Iesu.

¹⁷ Má ngorer tan Parisaio di bali gáltai kálámul er ngoromin, “Á iáu sang u parai ngo a apádái matam. Má dánih u hol on suri á kálámul erei?” Má kálámul er a parai ngo, “Wa a tám worwor tus sang!”

¹⁸ Tan tátáil káián matananu Iudáia er di longrai táit a parai á kálámul er, mái sár di balbal kalar, má kápdite ruruna ngo kálámul er tungu a rau má onin ákte mákmák má. Má ngorer di artari pasi mámán mái kákán kálámul ¹⁹ má dik gálta diar ngo, “Be, nat gaur á kálámul minái? Má gaur mángát ngo a rau til tungu a páng sang? Má ngo ngorer, ngádáh a ngoi ák mákmák onin?”

²⁰ Mái kákán mái mámán á kálámul er diar parai ngoromin, “Giur mák ilmi ngo nat giur, má a támin ngo i pákánbung a páng a rau. ²¹ Ái sár kápte giur mánán ngo ngádáh a pán ngoi á mátán á inái, má kápte giur mánán ngo sinih a apádái. Ákte kálámul má! Gam gáltai sang á gam! Ái a arwat suri kokos.” ²² Diará parai ngorer kabin diar mátut suri tan tátáil er da ekesi long pala diar alari rumán lotu. Diar mánán ngo tan tátáil káián matananu Iudáia dikte mángát ngo ái sinih á tekes na aposoi kán hol sang ngo ái Iesu á Mesaia, tan tátáil er da obop palai tili rumán lotu, má kápnate lu lotu tiklik mam di mul. ²³ Diar mánán ngorer má diará mátut, má ngorer má, diará parai ngo koion da gálta diar sang. Da gáltai nat diar kabin ái ákte pakta má.

²⁴ Má ngorer tan tátáil di artari suri kálámul na kaleng mul, má dik parai singin ngo, “Una oror narsán ái Káláu ngo u parai támin suri kálámul er a latlat pas iáu, kabin gim mánán ngo ái a tám sápkín.” ²⁵ Má kálámul er a kos di ngo, “Káp iau te mánán on ngo a tám sápkín ngo kápte. Tukes sár á táit iau mánán on. Tungu iau rau, má onin iakte mákmák má!”

²⁶ Má tan Parisaio di bali gáltai ngo, “Dánih a longoi mam iáu er ák pán i matam?” ²⁷ Má kálámul er ák parai si di ngoromin, “Iakte parai sár si gam, má kápgamte nem suri alongra. Gamá nem mul suri gama bal longrai suri dáh?” Má kálámul er a sopasun kán worwor mák ret mam di ngoromin, “Kol, gam nem ngo gama kán kalilik án aratintin gut á gam, be?”

²⁸ Tan tátáil er di longrai ngorer má dik lala mos, má ngorer di turpasi para bengtai kálámul er má dik parai ngo, “Á iáu sang una mur on á kálámul imunang! Má gim, gima mur sang i táit a parai ái Moses! ²⁹ Gim mánán sang ngo ái Káláu a worwor ur si Moses. Mái sár, suri kálámul ái kono munang, kápte gim mánán ngo a han til ái!” ³⁰ Má kálámul er a parai mul si di ngoromin,

“Má ngádáh a ngoi? Ákte apán pasi matang á kálámul er, má kápgamte mák tusi ai a han til ái? ³¹ Git mánán ngo ái Káláu káp a tini tármai bos tám long sápkín. Mái sár suri rung er di lu lotu uri narsán má dik lu mur i kán nemnem, ái Káláu a lu longra pas di. ³² Til hirá i akaksim, kápgite lu longrai sur tekesi kálámul a apádái mátán kálámul a páng mai rau. ³³ Kálámul min a lu longoi matngan akiláng er kabin a hut sosih tilami si Káláu má ái Káláu a kis i narsán. Má ngo ái Káláu kápate kis narsán, kápate arwat suri longoi ngorer.”

³⁴ Má tan tátáil er di kosoi ngo, “Á iáu ukte páng mai sápkín má uk lu pakpakta mai sápkín mul. Kam liu ákte káng mai sápkín sang. Má suri dáh u

nem ngo una atintin gim?” Di be parai ngorer uri kálámul er, má namur dik tipar palai má dik long palai alari rumán lotu.

Rung a rau i mátán taniá di

³⁵ Má namur ái Iesu a longrai ngo dikte long palai kálámul er, má ngorer ái Iesu a ser pasi kálámul er má a gáltai ngo, “Má iáu ngádáh, u ruruna i Natun Kálámul?” ³⁶ Má kálámul a kosoi ngoromin, “Má Konom, una parai singing ái sinih á Natun Kálámul suri inak ruruna on!”

³⁷ Mái Iesu a parai singin ngo, “Ái sár ái koner u mákái má ák worwor mam iáu inái.” ³⁸ Má kálámul er a mák ilam Iesu ngorer má a parai singin ngo, “Konom, iau ruruna!” Má namur a pur dirtapul mák lotu uri narsán ái Iesu.

³⁹ Mái Iesu a parai ngoromin, “Iau tapam hut ur main i naul bim suri tut aposoi sápkín káián matananu. Má pasi á ngorer ái rung di rau, na pán i mát di. Mái sár rung er di hol on ngo dik talas, da tungai rau pagas.” ⁴⁰ Má te Parisaio di iatung narsá diar di longrai ngorer má dik parai si Iesu ngo, “Má kápte sang u para gim er uk parai ngorer!” ⁴¹ Mái Iesu a kos di ngoromin, “Ngo gamáte parai ngo gam rau, ngorer káp gama te sámTUR i nagogon. Mái sár gam parai ngo a talas i mát gam, ki erei má sálán ngo kamu tan sápkín a kis pagas i káil i gam sang.”

10

Worwor artálár mai tám ololoh sipsip

¹ Mái Iesu a parai si di ngo,

“A támin muswan sang ngoromin. Kesi áir kári sipsip iatung i malar má tan sipsip di lu mon on. Má kesi kálámul a sa tili áir má kápte kusak tili mátán kas. Gama mákái ngorer má gamák mák ilmi ngo kálámul er kápte ngo tám ololoh sipsip muswan, na wa tám siksikip sang a sa kus ngorer kabin a kákir suri na sikip tekesi sipsip. ² Mái sár ngo gama mákái kálámul a kusak tili mátán kas, ki gama mák ilmi ngo ái á tám ololoh sipsip muswan. ³ Tám ololoh mátán kas a mákái kálámul a tám ololoh sipsip má a pasbat i mátán kas pasi, suri na kusak uri narsán tan sipsip. Má tan sipsip di longra ilmi kaungán kándi tám ololoh er a utung keskeskes i di mai ngis di, má a lam pas di dik so alari áir. ⁴ Má tám ololoh sipsip er a táilnai kán tan sipsip má dik lu mur on kabin di longra ilmi kaungán. ⁵ Má ngo tekesi temes, tan sipsip kápdite mur on, ái sár da táu alari kabin kápdite longra ilmi kaungán.”

⁶ Ái Iesu a parai worwor artálár minái narsá di, mái sár kápte di talas suri sálán.

⁷ Mái Iesu a mákái ngorer mák para talsai si di ngoromin,

“A támin muswan iau parai si gam. Á iau á mátán kas án sipsip. ⁸ Má marán dikte táil i iau má dikte parai ngo di sang á tám ololoh sipsip. Má kápte sang. Di tan tám siksikip sár, má tan sipsip kápdite taram i di. ⁹ Á iau á mátán kas. Ái sinih a lákám sur iau kápnate hiru, má na kusak má nák so kaleng suri ser namnam.

¹⁰ Tám siksikip a hut má sár suri sipki sipsip má suri up bingi má long sáksáknai. Ái sár á iau, iakte hut suri gama liu má suri liu er i gam na lu pakpakta hanhan.

¹¹ “Á iau á tám ololoh iau lu belbelken i kak tan sipsip. Lain tám ololoh sipsip a lu eran suri ngo na mat suri kán tan sipsip da mák hiru.

¹² Mái sár te kálámul a mon i kándi tan sipsip, di lu huli lite kálámul suri ololoh i tan sipsip. Má pákánbung tám ololoh erei ngo a mák pasi pap rokoi a han suri ubi tan sipsip, ki ák lu táu alari tan sipsip má kápte a lu ololoh kulukna di. Má pap rokoi a hut sang mák lu tipar sarai tan sipsip mák lu arat pasi kes tili di. ¹³ Kálámul er a táu kabin di tu huli sár suri na ololoh i tan sipsip, má tan sipsip er kápte ngo káián sang, má ngorer kápte a lala hol pas di.

¹⁴⁻¹⁵ “Á iau á tám ololoh iau lu belbelken i kak tan sipsip. Ái Kakang a mánán i iau, má iau iau mánán i Kakang. Má ngorer mul iau mánán i kak tan sipsip, má di sang di mánán i iau. Má iakte eran suri ina mat sur di da mák hiru. ¹⁶ Kak te sipsip mul, kápte di tili numán sipsip minái. Má iau ina lam akusak pas di be. Da longra pasi kaungang, má ngorer da tukes mam rung dikte kusak táil. Má di no da kes sár á numán sipsip, má kes sár á tám ololoh na ololoh i di. ¹⁷ Ái Kakang a mámna iau kabin iau bál palai kak liu suri ngorer inak top kalengnai mul. ¹⁸ Kápte kes na long pasi kak liu alar iau,

á iau sang iau bál tari. Iau arwat suri tari, má iau arwat mul suri top kalengnai. Ái Kakang ákte dos i iau suri ina longoi ngorer.”

¹⁹ Má tan Iudáia érei di longrai ngorer mák lite arsagil mul i kándi hol kabin suri tan worwor er.

²⁰ Marán di parai ngo, “Kálámul er a ngul sang, a mon i sápkín tanián on! Gam alongra singin suri dáh?”

²¹ Má te sang di parai ngo, “Auh, kápte. Kálámul a mon i sápkín tanián on kápnate para te táit ngoromin. Má ngádáh má na apádái rau ngoi ngo a mon i sápkín tanián on?”

Matananu Iudáia di pua pala Iesu

²² Má namur, ákte taul gáwár má, má pákánbung mul án longsit ami Ierusalem suri akiláng i bung hirá dikte pasbat i rumán osmapak on.

²³ Ái Iesu a lu lákláklák iatung i rumán osmapak i nián sám tur si Solomon, ²⁴ má tara Iudáia di tapam hut singin má dik tur kauli má dik gáltai ngo, “Gim lala kis mona iáu má! Enges una para tar iáu sang? Una parai muswan si gim.

Á iáu á Mesaia ngo kápte?”

²⁵ Mái Iesu a kos di ngoromin,

“Iakte para tar iau má si gam, mái sár kápgamte ruruna i iau. Iau longoi tan tara támin táit ái Kakang a dos pala iau suri longoi, má tan táit érei a apapos uri iau. ²⁶ Mái sár á gam kápgamte ruruna kabin kápgamte sipsip kaiak.

²⁷ Kak tan sipsip di alongra suri kaungang. Iau mánán i di, má di sang di lu mur i iau. ²⁸ Má iau tari si di á liu muswan er a kis

áklis, má kápte da mat. Má kápte kes a arwat suri na ras pas di tili kak ololoh. ²⁹ Ái Kakang, koner ákte tari kak tan sipsip singing, ái a pakta sorliwi tan táit no. Má kápte kes a arwat suri na ras pasi kak tan sipsip tili limán ái Kakang. ³⁰ Ái Kakang má iau, giur tukes sár.”

³¹ Tan Iudáia di longrai ngorer má a mos i bál di, má dik long pasi tan hat suri básái. ³² Mái Iesu a parai si di ngo, “Marán i lain táit iakte longoi narsá gam ngorer ái Kakang a dos pala iau suri longoi. Tan lalain táit iau longoi, má kono dáh a sápkín uri mát gam er gamá nem suri u iau?”

³³ Má tan Iudáia di kosoi ngo, “Kápte gim nem suri bás iáu mai hat kabin i tan lain him ukte longoi, kápte. Ái sár gim mos kabin u pulus Káláu. Á iáu kálámul sár, má u hol apakta i iáu sang ngo gaur arwat ái Káláu.”

³⁴ Mái Iesu a kos di ngoromin,

“On á kamu nagogon, ái Káláu sang a parai singin tan kálámul ngo, ‘Gam sang gam ngoro Káláu!’ ³⁵ Git mánán ngo táit a parai i Buk Tabu a támin muswan áklis. Má on á kuir Buk Tabu er, ái Káláu a para palai midán sang singin rung er má ák utung di ngo di ngoro Káláu. ³⁶ Má ngo a utung di ngorer má di kálámul sár, ki ngádáh sur iau, á iau ái koner a ilwa pasi ái Káláu mák dos palai ur main i naul matmatngan pokon? Suri dáh gam atiutiu iau ngo iau pulus Káláu erei iau parai ngo iau Natun ái Káláu? ³⁷ Ngo á iau káp iau te longoi ngorer ái Kakang a nem

on, ki koion gama ruruna i iau. ³⁸ Mái sár ngo iau longoi sang ngorer a nem on, káksiai ngo kápgamte ruruna i iau, ái sár gama ruruna i tan akiláng iau longoi. Gama ruruna i táit iau longoi suri ngorer gama talas muswan ngo ái Kakang má iau, giur tukes sár.”

³⁹ Matananu di longrai ngorer, má kes mul i pákán di tohoi suri tola Iesu, má káp sang. Ái Iesu a tu láklák alar di sár.

⁴⁰ Mái Iesu má kán kalilik án aratintin di kaleng mul urada i balsán dan á Ioridan tilada uri pokon erei ái Ioanes Tám Arsiu a lu arsiu ái á tungu. Di hut iatung má ding kis. ⁴¹ Má marán kálámul di hut narsán, má di lu worwor arliu i di sang ngoromin ngo, “Ái Ioanes kápte a longoi akiláng, mái sár worwor no a parai suri kálámul min a támin.” ⁴² Má marán kálámul iatung di ruruna i Iesu.

11

Ái Lasaro a mat

¹⁻² Kesi kálámul a sasam ngisán ái Lasaro. Ái Lasaro kukun ái Maria mái Marta, má ditul kis i malar á Betani. Ái Maria ái koner a urai wel a tomtom uri keken ái Konom mák salsi mai nihun. ³ Ái Lasaro a sasam ngorer, má aru kukun lik diará tarwa wor urada si Iesu ngoromin, “Konom, ái Lasaro er lain turam a sasam.” ⁴ Má ngo ái Iesu a longrai ngorer, a parai ngo, “Sasam minái kápte ngo na arahi liu si Lasaro. Ái sár a uri inngasi

rakrakai má minmáir i Káláu, má suri minmáir i Natun ái Káláu na tur talas mul.”

⁵ Ái Iesu a lala mámna Marta ditul kukun no, ⁶ mái sár ngo a longrai arbin sur Lasaro ngo a sasam, kápate aptur melek suri han. A kis sár iatung pasi aru á bung mul. ⁷ Má namur a parai singin kán kalilik án aratintin ngo, “Git má, gitáng kaleng urami Iudáia.” ⁸ Má tan kalilik án aratintin di koso i ngoromin ngo, “Tám Aratintin, tungu sár tan tátáil káián tan Iudáia di nem suri bás iáu. Má suri dáh u nem ngo gita kaleng urami?”

⁹ Mái Iesu a parai si di ngoromin, “Be, on á kesá pákán nas sángul mai aru á awa sang? Mái sinih a lu láklák i nas, kápate lu tutkum kabin talas a atalsai kán sál. ¹⁰ Mái sár ngo na láklák i kuron, ki na tutkum kabin talas a bokoh.” ¹¹ Ái Iesu a be parai ngorer, má namur a sopasun kán worwor ngoromin, “Tur git ái Lasaro ákte boptin má, má ina han urami suri ina áplas pasi.”

¹² Má tan kalilik án aratintin di parai singin ngo, “Má Konom, ngo a boptin, nákte sengsegeng má.” ¹³ Sálán worwor si Iesu ngo ái Lasaro a mat, mái sár kalilik án aratintin kápдите talas ur on. Di hol on ngo a tu boptin sár. ¹⁴ Má ngorer ái Iesu a para talsai si di ngo, “Ái Lasaro ákte mat má. ¹⁵ Mái sár a kuluk ngo káp iau te kis narsán i pákánbung minái suri ngorer kamu ruruna i iau na pakta hanhan. Má git má urami narsán!”

¹⁶ Mái Tomas, koner di utngi mul mai Lulu, kes tili di á kalilik án aratintin, a parai singin rang

turán ngoromin, “Git má, giták han mai kángit Tám Aratintin suri gita mat tiklik mai mul!”

Ái Iesu á liu kaleng má á liu áklis

¹⁷ Má ngo ái Iesu a hut iatung, ki ák mánán pasi ngo ái Lasaro ákte mat mákte bop pasi ahat á bung má. ¹⁸ Til Betani ur Ierusalem arwat mai atul á kilomita sár, ¹⁹ má ngorer marán Iudáia díkte hut suri mák Marta diar ái Maria, má suri abálbál diar kabin kuk diar ákte mat. ²⁰ Má i pákánbung er ái Iesu a lu hanhan, ái Marta a longrai ngo er páput ái, má ngorer a han suri banbanah on. Mái Maria kán tu kis sang iatung i rum. ²¹ Ái Marta a bana Iesu mák parai singin ngoromin, “Konom, ngo una han iain, kápnate han mat ái kukung! ²² Mái sár iau talas ngo onin, káksiai ngo ákte mat, matngan dánih una sung Káláu suri, ái na tari singim.”

²³ Ái Iesu a parai si Marta ngo, “Kukum na liu kaleng.” ²⁴ Ái Marta a parai ngo, “Iau mánán ngo na aptur kaleng uri liu i arahrahi bung.”

²⁵ Mái Iesu a parai singin ngoromin, “Á iau ái Koner iau lu apturi kálámul tili minat má iau lu tari liu singin. Ái sinih a ruruna i iau, káksiai ngo ákte mat, wa na liu sang. ²⁶ Mái sinih a liu má ák ruruna i iau, kápnate ekesi mat. Tanián sang na liu áklis. Ngádáh, u ruruna on á táit iau parai ngo a támin?”

²⁷ Mái Marta a longrai ngorer má áng kosoi ngo, “Áá, Konom, iau ruruna ngo iáu á Mesaia, Natun ái Káláu sang, ái koner ái Káláu a oror pagas mai

suri na hut sosih ur main i naul matmatngan pokon.”

Ái Iesu a tang

²⁸ Ái Marta a be parai ngorer, ki áng kaleng urami rum, má a para kodongnai si tuán lik ái Maria ngo, “Ái Tám Aratintin ákte hut má, má ák gálta sur iáu.” ²⁹ Ái Maria a longrai ngorer má ák aptur, má a sangar i so suri na bana Iesu. ³⁰ Ái Iesu kápte be a hut muswan i malar. A iatung be i pokon ái Marta a banai ái. ³¹ Má i pákánbung ái Maria a aptur má ák sangar i han alari rum, tan Iudáia er dikte han suri abálbálái, di hol on ngo a han urami tarang án minat er di obop Lasaro on suri na tang iatung.

³² Ái Maria a lu hanhan má ák bana Iesu. A mák Iesu ngorer má ák pur dirtapul uri keken mák parai ngoromin, “Konom, ngo una han iain, kápnate han mat ái kukung!”

³³ Ái Iesu a mákái ngo a tang ái Maria, mái rung er di tiklik mai di tang mul. A mákái ngorer mák tuan taun i kán liu suri, ³⁴ má a gálta di ngo, “Aiá á tarang er gam oboi on?” Má di parai singin ngo, “Má lákám, Konom, unák mákái.” ³⁵ Ái Iesu a tang. ³⁶ Má tan Iudáia er di mákái ngorer má dik parai ngo, “Gam mákái, a lala mámna Lasaro sang!” ³⁷ Má te tili di di parai ngoromin, “Kálámul minái ákte apádái mátán rau, be? Má ngorer a artálár mul suri na han aliu pas Lasaro tungu suri kápnate mat.”

Ái Iesu a aptur kaleng i Lasaro tili minat

³⁸ Mái Iesu a hut ami tarang án minat si Lasaro mák tuan taun i kán liu mul suri. Tarang er a mátán hat sár dikte bor kári mai kesi hat iatung i mátán sál. ³⁹ Ái Iesu a mákái ngorer mák ardos ngo, “Gama long palai hat!” Mái Marta, kukun lik á kálámul er ákte mat, a parai si Iesu ngo, “Konom, ákte bop palai ahat i bung má, má ngorer ákte sangin má kápán páplun!”

⁴⁰ Mái Iesu a parai singin ngoromin, “Ngádáh, káp iau te parai singim be? Ngo una ruruna, ki una mákái rakrakai si Káláu!”

⁴¹ Má tan kálámul di long palai hat alari tarang er. Má namur ái Iesu a tántán urami bát mák parai si Káláu ngo, “Iau ot kuluk uri narsam, Tata, ngo u lu longra iau. ⁴² Iau mánán ngo u lu ekesi alongra singing, mái sár minái iau parai suri rung min suri da ruruna ngo á iáu sang ukte tarwa iau.”

⁴³ Ái Iesu a parai ngorer, má namur a lala bin ngoromin, “Lasaro, una so ur main!” ⁴⁴ Mái Lasaro a so tilatung i tarang án minat. Aru i limán má aru i keken dikte duri má ding kápti mai sepen sulu, má aur mul, má tan sepen sulu er a iatung be i páplun. Mái Iesu a parai si di ngo, “Uláti be tan sepen sulu er til on má nák lu han.”

Tan tátáil di eran suri da up Iesu

Mat 26:1-5; Mar 14:1-2; Luk 22:1-2

⁴⁵ Má marán tili di á tan Iudáíá di hut suri mák Maria, di mákái akiláng a longoi ái Iesu má ngorer dik ruruna on. ⁴⁶ Mái sár te tili di di kaleng ur

Ierusalem uri narsán tan Parisaio, má di parai si di suri táit ákte longoi ái Iesu. ⁴⁷ Má ngorer tan Parisaio má bos pakpakta kán tan tám osmapak di kis talum mai tan kaunsel má dik parai ngo, “Marán akiláng ákte longoi á kálámul min. Má dánih má gita longoi? ⁴⁸ Ngo gita tu mákmákái kálámul er ngorer, marán da ruruna on. Má ngorer nagogon til Rom da hut sang má tarápái kángit rumán osmapak, má da abilbiling i git no á tan Iudáíá!”

⁴⁹ Má kes tili di á tan tátáil, ái Kaiapas, koner a tám osmapak táil i bet er sang, a sámTUR MÁK parai si di ngo, “Kápgamte mánán kuluk uri táit minái! ⁵⁰ Ngádáh, kápte gam talas ngo tu kes sár á kálámul na mat suri matananu da mák hiru no?”

⁵¹ Kálámul er kápate talas uri táit a parai. A hol on ngo a tu worwor bia sár, ái sár kápte. Ái a tám osmapak táil i bet erei, má ngorer kán worwor er a worwor taru sang, má sálán ngo ái Iesu na mat suri matananu Iudáíá. ⁵² Má kápte ngo na mat sur di masak. Na mat suri iang talmi matananu si Káláu di tam sara i naul matmatngan pokon. Na mat ngorer má náK iang talum di uri kesi MÁT sár.

⁵³ Má turpasi bung erei má, tan tátáil káián tan Iudáíá di eran páksi sál da mur on suri up Iesu. ⁵⁴ Má ngorer ái Iesu kápate lu saliu i MÁTÁN matananu Iudáíá. Ái sár a han alari malar erei mák han uri malar á Eparaim a kis pátmi pokon mau. Má a lu kis iatung tiklik mai kán kalilik án aratintin.

⁵⁵ Má longsit án sorliu palai káián tan Iudáia ákte páput má. Má marán matananu tili tan malar no di han urami Ierusalem, má di lu longoi tatalen án arapilpil táil suri eran uri longsit er. ⁵⁶ Má matananu er di lala mákmák sur Iesu. Má ngo di hut talum i rumán osmapak, di gálta arliu i di ngo, “Dánih gam hol on? Na han sang suri longsit ngo kápte?” ⁵⁷ Má dikte artari má bos pakpakta kán tan tám osmapak má tan Parisaio ngo tekes a mánán ngo aiá a kis ái ái Iesu, na sangar i atatir si di suri ngorer da tolai.

12

Ái Maria a pukri keken ái Iesu

Mat 26:6-13; Mar 14:3-9

¹ Má awon á bung sár má suri longsit án sorliu palai, mái Iesu a kaleng urami Betani i malar si Lasaro, koner a aptur kalengnai alari minat. ² Má rang turán ái Iesu dikte leget i namnam suri namnam tiklik mai. Ái Lasaro, ái mul a kis iatung suri namnam tiklik mam Iesu, mái Marta mul iatung a tulus di. ³ Kándi tu namnam besang, mái Maria, kukun lik ái Lasaro, a kipi átbán wel a tomtom má a pakta sang i mátán. A urai wel erei uri keken ái Iesu, má namur a salsi keken mai nihun. Má polgon rum a káng mai lain tomtomon wel er. ⁴ Má kesi kalik án aratintin si Iesu, ái Iudas Iskariot, koner na agur tari, a mákái ngorer mák parai ngo, ⁵ “Má suri dáh á wák minái a longoi ngoromin mai wel erei? Mátán wel er artálár mai arul kán kálámul uri kesá kunlán bet. Arwat

suri na sirai pasi pirán tabal, má pirán tabal er da tari singin tan sáhár!” ⁶ Ái Iudas kápate lala hol pasi tan sáhár, ái sár a parai ngorer kabin a tám siksikip sang. Ái a tám ololoh pirán tabal káián ái Iesu má kán kalilik, má i te pákán sang a lu punam sál i te pirán tabal ur káián.

⁷ Mái Iesu a longrai táit er ái Iudas a parai suri wák er, má a parai ngo, “Káksiai! Wák minái na hol pasi táit a longoi mam iau namur i bung da tahun iau on. ⁸ Tan sáhár di erei narsá gam áklis, mái sár á iau káp ina te kis áklis narsá gam.”

⁹ Má marán tan Iudáia dikte longrai ngo ái Iesu a lu kiskis á Betani, má ngorer di han uratung. Di han suri mák Iesu, má di han mul suri mák Lasaro, ái koner a aptur kalengnai ái Iesu tili minat. ¹⁰⁻¹¹ Má bos pakpakta kán tan tám osmapak di mákái ngorer má dik mánán pasi ngo marán Iudáia dik su alar di sang má dik ilang sur Iesu kabin i akiláng er a longoi suri aptur kalengna Lasaro. Má ngorer má dik nem suri up bing Lasaro mul.

Ái Iesu a kusak urami Ierusalem
Mat 21:1-11; Mar 11:1-11; Luk 19:28-40

¹² Má arasa uri kesi bung mul, má lala matananu er dikte han ur Ierusalem suri longsít án sorliu palai, di longrai ngo ái Iesu erei mái tangrai sál suri na hut á Ierusalem. ¹³ Má ngorer di kotoi tan rákán báibái má dik han suri bana Iesu. Dik lu hanhan ngorer má dik lu wakwak-wak ngoromin ngo, “Huihui iá! Huihui iá! Ái

Káláu na kuluk mam Koner a hut mai ngisán, wa koner a kabisit káián Israel!”

¹⁴ Máí Iesu a long pasi gengen dongki má ák sukis on, má a lu hanhan tangrai sál. Má minái a long artálár pasi worwor tili Buk Tabu er a parai ngo,

¹⁵ “Matananu til Saion, koion gama mátut!

Mákái! Erei má ái kamu kabisit,
a kis i iátin gengen dongki.”

¹⁶ I pákánbung erei sang, kán kalilik án aratintin di mákái ngorer má kápdite talas suri tan táit erei. Má namur ngo ái Iesu ákte tapam urami, ki erár di mákmák kaleng má dik hol pasi worwor er tili Buk Tabu, má dik mák ilmi mul ngo matananu dikte longoi sang mam Iesu ngorer a parai i Buk Tabu.

¹⁷⁻¹⁸ Má lala matananu er dikte hut suri mák Iesu kabin dikte longrai arbin suri akiláng a longoi er ák aptur kalengna Lasaro alari minat. Ái rung er di iatung tiklik mam Iesu i pákánbung a aptur pas Lasaro, dik lu balbal arbin suri, má ngorer marán di longrai. ¹⁹ Tan Parisaio di mákái ngorer má dik para kalengnai si di ngo, “Gam mákái má! Káp gita te long te táit sang! Naul matmatngan pokon sang ákte mur i kálámul er!”

Rung tili risán di nem i mák Iesu

²⁰ Má i pákánbung er, te rung tili risán iatung Ierusalem dikte ruruna i Káláu sang má dik lu mur i tatalen káián tan Iudáíá. Di han ur Ierusalem suri lotu tiklik mai tan Iudáíá i pákánbung án longsit. ²¹ Má di han narsá Pilip,

koner til Betesaida i balis á Galiláíá, má dik parai singin ngo, “Ai, kono mer, gim nem suri worwor mam Iesu.” ²² Ái Pilip a han mák parai si Enru, má diará han narsá Iesu má diará parai singin.

²³ Ái Iesu a longrai ngorer, má a kos diar ngoromin,

“Pákánbung ákte hut má, má minmáir Natun Kálámul na tur talas. ²⁴ A támin muswan sang ngoromin. Ngo kesá kotlin padi, má ngo kápte kes a soi, ki ngorer na táit bia. Mái sár ngo di soi uri bim, a marang mák maukut, má ngorer na tikbut namur má nák maras má na oboi marán wán. ²⁵ Ái sinih a lala mámnai kán liu sang mák ololoh on, kán liu na bokoh alari. Mái koner kápte lala hol pasi kán liu main i naul bim, kán liu na kelsen bul uri liu muswan er a kis áklis. ²⁶ Ái koner a nem suri na him singing má na kak toptop, ái na lu mur i iau suri giura ekesi kis tiklik. Mái koner a him kaiak mák tangan iau, ái Kakang na durki sang.”

Ái Iesu a para tusi kán minat

²⁷ Mái Iesu a sopasun i kán worwor ngoromin, “A lala tabureng i balang onin, má dánih má ina longoi? Ngádáh, ina parai ngoromin si Kang ngo na long palai pákánbung án rangrangas alar iau? Auh, káp ina te parai ngorer kabin iau hut suri ina áslai pákánbung án rangrangas minái. ²⁸ Kang, una inngas tar iáu singin matananu!”

12:23: Ioa 13:31-32, 17:1   **12:24:** 1Ko 15:36   **12:25:** Mat 16:25   **12:27:** Sak 6:3, 42:5; Mat 26:38

Ái Iesu a be parai ngorer, má namur kaungán kes tilami bát a worwor mák parai ngoromin, “Takte apos tar iau i iáu tungu, má ina bali longoi mul namur.” ²⁹ Má matananu di sámTUR iatung di longrai worwor er, má te tili di di parai ngo, “Dánih erei? Wa pár gut!” Má te bul di ngo, “Na, wa angelo er a worwor mai!”

³⁰ A longrai ngorer ái Iesu má a parai si di ngoromin, “Worwor er gamáTE longrai, kápte ngo na tangan iau, wa uri tangan gam sang. ³¹ PákáNBUNG onin sang má, nagogon uri naul matmatngan pokon na hut, má ái Káláu na tipar pala koner onin a kátlán naul matmatngan pokon. ³² Má iau, ngo da duruk pas iau urami alari naul bim, ngorer ina talkai matananu no uri narsang.” ³³ Matngan worwor ngoromin ái Iesu a para tusi matngan minat er na áslai.

³⁴ Má matananu di longrai ngorer má ding kosoi ngo, “Kángit nagogon a parai ngo Mesaia na liu áklis. Má ngádáh ngorer uk parai ngo Natun Kálámul da duruk pasi urami? Má Natun Kálámul, ái sinih?”

³⁵ A longrai ngorer ái Iesu máng kos di ngo, “Talas na iatung i katbán i gam i án mudán pákáNBUNG sár. Ngorer gama láklák hanhan ngo kán tu talas be suri na máng kuron i gam tangra sál, kabin koner a láklák i kuron káPATE mánán tusi ai a han ur ái. ³⁶ Ngorer ngo kán tu talas be, gama ruruna on suri gama rang natun ái Koner

ái á talas muswan.” Io, a para noi worwor er ái Iesu, má a han mák punpunam alar di.

Tan Iudáíá kápdite ruruna

³⁷ Ái Iesu ákte longoi marán akiláng narsán matananu, mái sár kápdite ruruna on. ³⁸ Má táit er a long artálár pasi worwor si Aisaia tám worwor tus er a parai ngo,

“Konom, sinih ákte ruruna i kángim worwor?

Má ái Konom ákte inngasi mingin si sinih?”

³⁹ Má ngorer kápdite artálár suri da ruruna kabin ái Káláu a parai si Aisaia ngoromin mul,

⁴⁰ “Á iau ái Káláu iakte apedei mát di suri dik rau, má mát di kápnate talas.

Má iakte alaklak i bál di suri kándi hol mul na kuron.

Iau longoi ngorer suri da káp tapriu sur iau má iau ina mák asengsegeng pas di.”

⁴¹ Ái Aisaia a parai ngoromin kabin ái ákte mák táilnai minmáir i Iesu pasi ák worwor ngorer.

⁴² Má i pákánbung erei, marán tili tan tátáil káián matananu Iudáíá dikte ruruna i Iesu. Mái sár kápdite para aposoi i mátán matananu kabin di bulat suri tan Parisaio da mák ekesi long pala di tili rumán lotu. ⁴³ Kápdite para aposoi kándi ruruna kabin di lala nem i párpárnga káián kálámul sár alari sorsormángát káián ái Káláu.

Pinpidan si Iesu na nagogon i matananu

⁴⁴ Má namur ái Iesu a perek ami bát ngoromin,

“Ái sinih a ruruna i iau, kápate ruruna masak i iau, mái sár a ruruna mul i Koner a tarwa iau. ⁴⁵ Mái sinih a mák iau, ái a mák Koner mul a tarwa iau. ⁴⁶ Iakte kusak ur main i naul matmatngan pokon ngoro talas, má iau atalsai matananu suri kápdate lu kis pagas i kuron ái rung da ruruna i iau.

⁴⁷ “Má ái sinih a longrai kak pinpidan má kápate taram on, á iau káp ina te nagogon i koner. Káp iau te hut suri ina nagogon i matananu on á naul matmatngan pokon, ái sár suri ina aliu pas di. ⁴⁸ Ái koner a pua iau má kápate longra pasi kak pinpidan, a mon á kesá táit na nagogon on, wa kak pinpidan sang! Ái na nagogon i kálámul erei i áwáwat i bung. ⁴⁹ A muswan á min kabin táit iau parai kápate hut tili kak hol masak sár. Ái sár ái Kakang er a tarwa iau, ákte dos pala iau má ákte para talsai singing suri worwor sang ina parai. ⁵⁰ Ákte dos i iau ngorer, má iak mánán ngo kán arardos ái Kakang a aliwi matananu suri dák liu áklis. Má táit iau parai, ái á táit ái Tata a bit iau on ngo ina para aposoi narsá gam.”

13

Ái Iesu a gorsai keken kán kalilik án aratintin

¹ Má longsit án sorliu palai ákte pátum má, mái Iesu a mánán on ngo pákánbung ákte hut má suri na han alari naul matmatngan pokon urami narsán ái Kákán. Ákte ekesi mámna di ái rung

káián sang tili naul matmatngan pokon, má a mámna di sang pang i bung a rah i kán liu main i naul bim.

² Ákte ronron má, mái Iesu má kán kalilik án aratintin di sukis suri namnam. Mái Satan nengen sang ákte oboi i hol si Iudas Iskariot, natun ái Saimon, suri na agur tar Iesu. ³ Mái Iesu ákte mánán on ngo ái Kákán ákte obop noi tan táit uri limán, má a mánán ngo ákte han tilami narsá Káláu, má na kaleng urami narsán mul. ⁴ Má a salaptur pas tilatung i risán suh áng kátsá palai kán bobor, má a long pasi kesi taol máng kápti iatung i nahlán. ⁵ Má namur a urai dan uri kesi lus, má ák long pasi lus erei, má a turpasi gorsai keken kán kalilik án aratintin mai dan erei, má a salsi kik di ák sengseng mai taol tilatung i nahlán.

⁶ Ái Iesu kán tu longoi ngorer mák han narsá Saimon Petero. Mái Petero a parai singin ngo, “Konom, u hol on ngo una gorsai kiking?” ⁷ Mái Iesu a kosoí ngo, “Kápute mánán be i táit iau longoi, má sár namur una talas ur on.”

⁸ Mái Petero a parai ngo, “Kápte sang! Káp una te gorsai kiking!” Mái Iesu a parai singin ngoromin, “Ngo u matai ngo ina gorsai kikim, ki ngorer káp una te kes tili di má á rang táring.”

⁹ Ái Saimon Petero a longrai ngorer mák parai si Iesu ngoromin, “Ngo ngorer, Konom, kápte ngo kiking masik una gorsai! Wa una gorsai mul i limang má unák siwi lulung!” ¹⁰ Mái Iesu a parai ngo, “Ái koner ákte siusiu, ki ákte pilpil no sang,

---

13:2: Luk 22:3; Ioa 13:27

13:3: Ioa 3:35, 16:28

13:10: Ioa

6:64, 70-71, 15:3

má dánih na siusiu mul suri? Má ngo na láklák tangra sál má namur na kusak, ki erár na gorsai sár i keken. Gam no gam pilpil, ái sár kes tili gam á kápte.” ¹¹ Ái Iesu ákte mánán páksi koner na agur tari, má ngorer ák parai ngo, “Gam no gam pilpil, ái sár kes tili gam á kápte.”

¹² Ái Iesu a gorsa noi keken kán kalilik án aratintin, má ák long pasi kán bobor ák áksá kalengnai, ngorer áng kaleng uri risán suh mák sukis, má a gáltai kán kalilik ngoromin,

“Gam talas mul ur on á táit minái iau longoi narsá gam? ¹³ Gam lu utung iau mai Tám Aratintin má mai Konom, má a nokwan kabin á iau á kamu Tám Aratintin sang má á iau á kamu Konom mul. ¹⁴ Á iau kamu Konom má kamu Tám Aratintin, má inái iakte siwi má kik gam. Ngorer gam mul gama gorsa arliu i kik gam. ¹⁵ Gamáte mákái má i tohtohpas iau longoi narsá gam, má ngorer gama longoi arliu i gam ngorer á iau iakte longoi mam gam. ¹⁶ A támin muswan sang á minái. Kápte kesi tám arardos a pakta sorliwi kán konom, mái koner a kip worwor kápate pakta singin kálámul a dos palai. ¹⁷ Onin gamáte talas suri táit minái iakte parai ngo a támin. Má namur gama kuluk pala ngo gama mur arwat pasi táit er iau parai.

¹⁸ “Má káp iau te parai táit min uri gam no. Iau mánán i gam ái rung iakte ilwa pas gam. Ái sár kes tili gam na long artálár pasi worwor tili Buk Tabu er a parai ngo,

13:14: Mat 20:28; Luk 22:27   **13:15:** Pil 2:5; Kol 3:13; 1Pe 2:21

13:16: Mat 10:24   **13:18:** Sak 41:9

‘Ái koner giur namnam tiklik, ái ákte ilang alar iau.’

¹⁹ Iau parai táit minái si gam onin kápte be a hut, suri namur ngo ákte hut má, erár gama ruruna i iau ngo iau sár ái Koner a kis áklis. ²⁰ A támin muswan iau parai si gam. Ái sinih a árár pasi kálámul iau dos palai, ái a árár pas iau mul. Mái koner a árár pas iau, a árár pas Koner sang a tarwa iau.”

Ái Iesu a para tusi ngo tekes na agur tari

Mat 26:20-25; Mar 14:17-21; Luk 22:21-23

²¹ A be parai ngorer ái Iesu, má namur a lala tabureng i bál má a para talsai ngoromin, “Támin muswan iau parai si gam, kes tili gam na agur tar iau.”

²² Má tan kalilik án aratintin di longrai ngorer má dik armák arliu i di sang. A ser i kándi hol suri kálámul dáh na longoi ngorer. ²³ Má kesi kalik án aratintin, ái koner a lala mámnai ái Iesu, ái a kis pátum Iesu sár. ²⁴ Mái Saimon Petero a kalkaluh ur singin suri na gálta Iesu ngo a para sinih á ngorer. ²⁵ Má ngorer kalik án aratintin er a deng sur Iesu máng gáltai ngo, “Ái sinih be, Konom?”

²⁶ Mái Iesu a parai ngo, “Ái á kálámul ina top pasi tigán balbal má inak dungi main i suir namnam má inak tari singin.” Má ngorer a top pasi kesi tigán balbal má a dungi i suir namnam mák tari si Iudas natun ái Saimon Iskariot. ²⁷ Mái Iudas a top pasi tigán balbal er mák ani, má káp melek sár ái Satan a bonta noi kán kunlán liu.

Mái Iesu a parai si Iudas ngo, “Una sangar i longoi táit er u han suri.” ²⁸ Má kápte kesí tur di iatung i rum a talas suri táit ái Iesu a parai si Iudas. ²⁹ Ái Iudas a tám ololoh pirán tabal kándi, má ngorer te kalilik án aratintin di hol on ngo ái Iesu ákte dos palai suri na hul te táit er ngo da nem on be uri long namnam, ngo suri na tari mudán pirán tabal singin tan sáhár. ³⁰ Ái Iudas a be ani balbal erei, má a sangar i so alar di. Má i pákánbung er ákte libung má.

Hutngin arardos

³¹ Má ngo ákte so ái Iudas, ái Iesu a parai si di ngoromin,

“Onin minmáir Natun Kálámul na tur soura, má táit na longoi ái Natun Kálámul na inngasi mul i minmáir i Káláu. ³² Má táit na longoi ái Natun Kálámul, ngo na inngasi minmáir i Káláu, ki ngorer ái Káláu na sángxwái ngisán ái Natun Kálámul suri ngis diar no na sorliu. Má onin sang, ái Káláu na sángxwá pasi ngisán ái Natun. ³³ Kang kalilik, ina kis mam gam i án mudán pákánbung sár. Gama mákmák sur iau, má na ngorer iakte parai singin tan Iudáia tungu, má ina parai si gam mul onin ngo ‘Káp gama te han uri pokon ina han ur on.’ ³⁴ Má inái iau tari hutngin arardos si gam ngoromin: gama armámna arliu i gam. Ngorer iakte longoi er iau mámna gam, ki gam bul gama longoi arliu i gam sang keskeskes. ³⁵ Ngo gama armámna

---

13:31: Ioa 12:23   **13:32:** Ioa 17:5   **13:33:** Ioa 7:33-34

13:34: Ioa 15:12, 17; 1Io 3:23; 2Io 5

arliu i gam ngorer, ki ngorer matananu no da mák ilmi ngo gam á rang táring sang.”

*Ái Iesu a para tusi ngo ái Petero na pua palai
Mat 26:31-35; Mar 14:27-31; Luk 22:31-34*

³⁶ Ái Saimon Petero a hol pasi worwor si Iesu er a parai ngo na han alar di, má ngorer a gáltai ngo, “Ai una han ur ái be, Konom?” Ái Iesu a longrai ngorer mák parai singin ngoromin, “Kápute artálár be suri una mur i iau uri pokon ina han ur ái, mái sár una mur i iau namur.”

³⁷ Mái Petero a parai mul singin ngo, “Konom, suri dáh káp ina te mur i iáu be? Iakte eran suri ina mat sur iáu!” ³⁸ Mái Iesu a kos Petero ngo, “War u parai támin sang ngo una mat sur iau? A támin muswan iau parai singim ngo kok kápnate tang besang, má una arkawar pala iau na tul i pákán.”

14

Ái Iesu ái á sál urami narsán ái Káláu

¹ Ái Iesu a parai singin kán kalilik án aratintin ngoromin,

“Koion na tabureng i bál gam. Gam ruruna i Káláu, má gama ruruna mul i iau. ² Marán i rum imi a lu kis ái ái Tata, má ina han urami suri eran páksi kamu tan rum gama lu kis on. Má ngo kápnate ian támin á ngorer iau parai si gam, ki káp ina te han parai. Mái sár a támin muswan, má ngorer iak para talsai si gam. ³ Má ngo iakte han má iakte eran páksi niá gam,

namur ina kaleng má inak long pas gam suri gita kis tiklik i pokon ina kis ái. ⁴ Gam mánán i sál uri malar ina han ur on.”

⁵ Mái Tomas a longrai ngorer mák parai si Iesu ngo, “Konom, kápte gim mánán i malar er una han ur on. Má ngádáh gima mánán on ngoi á sál gima tangrai?” ⁶ Mái Iesu a kosoi ngo, “Á iau á sál, má á iau á káplabin á muswan, má á iau á káplabin á liu. Kápte kes na hut i narsán ái Kakang ngo kápate han táil uri narsang. ⁷ Ngo gamáte mánán i iau má gamáte mák tus iau ngo iau sinih, ngorer gama talas mul sur Kakang má gama mánán on. Má turpasi onin, gam mánán on sang má gamáte mákái.”

⁸ Mái Pilip a parai singin ngo, “Konom, una inngas Kakam si gim gimák mákái, má ngorer náng kodong i bál gim.” ⁹ Ái Iesu a kosoi ngoromin,

“Iakte lala kis dol narsá gam, ái sár ngádáh a ngoi er uk parai ngo kápute mánán i iau, be Pilip? Ái sinih ákte mák iau, ái ákte mák Kakang mul. Má ngorer, suri dáh u parai ngo ina inngas Kakang si gam? ¹⁰ Ngádáh, be Pilip, kápute ruruna be ngo ái Kakang má iau giur tukes sár? Tan pinpidan iakte parai si gam, kápate hut tili kak hol sár. Wa a hut sang si Kakang, koner giur kis tiklik, má i sál sár ngorer ái Kakang a lu longoi kán him ngoi. ¹¹ Gama ruruna i táit iau parai ngo ái Kakang má iau giur tukes sár. Má ngo kápgamte arwat suri gama ruruna i táit iau parai, ki tan akiláng iau longoi na adikái kak

worwor má na atalsai kamu hol ngo iau parai támin, má ngorer gama ruruna.

¹² “A támin muswan sang in iau parai. Koner a mon i kán ruruna i iau, na longoi matngan akiláng ngorer iakte longoi. Má him na longoi na kálík tápál alari him iau longoi, má na pakta sorliu. Na artálár suri na longoi ngorer kabin á iau ina han má alari naul bim urami narsá Kakang. ¹³ Má matngan dánih gama sung suri i ngisang sang, ái ina longoi, suri ngorer á iau, ái Natun, ina aposoi minmáir i Kakang. ¹⁴ Áá, táit gam sung iau suri i ngisang, ina longoi.”

Ái Iesu a oror ngo Tanián a Pilpil na hut

¹⁵ Mái Iesu a sopasun i kán worwor mák parai ngoromin,

“Ngo gam mámna iau, ngorer gama mur noi kak tan arardos. ¹⁶ Ina sung Kakang, má ái na tarwai kesi Tám Artangan bul, má ái na kis tiklik mam gam ekes pala. ¹⁷ Má Tám Artangan erei, ái á Tanián a Pilpil, koner a lu inngasi támin sur Káláu. Matananu i naul matmatngan pokon kápdite artálár suri da árár pasi uri bál di, kabin kápte di ilmi má kápdite mánán tusi. Mái sár á gam, gam mánán on kabin a kis tiklik mam gam, má erei i bál gam ái.

¹⁸ “I pákánbung ina bokoh alar gam, káp gama te kis án suisui. Ina kaleng mul uri narsá gam. ¹⁹ Án mudán pákánbung sár má, má ina bokoh, má matananu i naul matmatngan

pokon kápdate mák iau mul. Ái sár á gam sang gama mák iau. Má kabin á iau á liu, ngorer gam sang gama liu. ²⁰ Má i bung erei gama mák iau on mul, gama mánán tusi ngo á iau giur tuks sár ái Kakang, má gama mánán on mul ngo á gam githat tuks sár. ²¹ Ái koner a hol pasi kak tan arardos má a lu taram on, ái ái koner a lu mámna iau. Mái koner a mámna iau, ái Kakang na mámna iau sang. Má iau mul ina mámna iau má ina hut narsán, má giura ararguna tiklik.”

²² Má kes tili di á tan kalilik, ái Iudas (kápate ngo Iudas Iskariot, kesi Iudas sang), ái a longrai ngorer a parai ái Iesu má a gáltai ngo, “Ngádáh a ngoi ngo una inngas tar iáu si gim masik, má káp una te tur talas i mátán matanenu i naul matmatngan pokon suri dák mák iáu?” ²³ Mái Iesu a kos Iudas ngo

“Koner a mámna iau na mur i kak pinpidan.

Ái Kakang na mámna koner a mámna iau, má giur ái Kakang giura hut i narsán má gimtula lu kis tiklik. ²⁴ Mái koner kápate mámna iau, ái kápate mur i kak pinpidan. Má kak pinpidan er iau parai má gamá longrai, kápate hut tili kak hol masik, wa kán pinpidan ái Kakang sang, má ákte dos pala iau mai.

²⁵ “Iakte parai si gam á táit minái onin git kis tiklik be. ²⁶ Tám Artangan er, wa Tanián a Pilpil sang, ái Kakang na tarwai mai ngisang, má ái na apálsa gam suri gama hol páptai tan táit iakte parai si gam, má na atintin gam mul suri sálán.

²⁷ “Á iau ina han alar gam be, má matau imi

bál gam na lu kis pagas. Matau erei má i bál gam iau tari si gam, ái a ngorer i matau min i balang. Naul matmatngan pokon a lu tari matau i te pákán, mái sár a lu tari tili karpala sár. Má iau kápte. Iau lu tari matau uri bál gam má ák lu kis áklis, má ngorer kak tatalen án tari matau a lite alari káián naul matmatngan pokon. Koion na tabureng i bál gam má koion á mátut. ²⁸ Iakte parai si gam má gamáte longrai ngo ina han alar gam, má namur ina kaleng mul uri narsá gam. Ngo gama han mámna muswan i iau, ngorer gama laes suri ngo iau han uri narsá Kakang, kabin ái a pakta i giur. ²⁹ Iau parai táit minái si gam onin kápte be a hut, suri namur ngo ákte hut má, ki erár gamák ruruna i kak worwor ngo a támin.

³⁰ “Káp ina te worwor mam gam ák dol kabin kálámul a kátlán naul matmatngan pokon, erei má na hut. Ái káp kán te rakrakai suri na kátlán i iau, kápte. ³¹ Ái sár iau lu singli tan táit ngorer a dos i iau suri ái Kakang, má iau longoi ngorer suri matananu on á naul matmatngan pokon da mánán ilmi ngo iau mámna Kakang má iak lu taram on.

Má gam lákám, giták aptur má til main!”

15

Ái Iesu á sukán wain muswan

¹ Mái Iesu a sopasun i kán worwor mul ngoromin,

“Iau á sukán wain muswan, mái Kakang a tám himhimna. ²Tám himhimna a lu baur palai tan rákán i iau erei ngo kápate lu oboi wán. Má tan rákán er a lu u, tám himhimna a timani suri ngorer na manglah i aun suk má nák oboi marán wán. ³Má gam, gamáte pilpil má, kabin suri kak aratintin iakte tari si gam. ⁴Gama kes mam iau suri ngorer ina kes mam gam, má gita ararguna tiklik. Ngo rákán suk dikte tár palai tili aun, kápnate u. Mái sár ngo rákán a kis pagas sang tilatung i aun, ngorer na oboi wán. Má gam mul, ngo kápgamte kes mam iau, ngádáh gama oboi wán i gam ngoi?

⁵“Á iau á suk má gam á tan rákán. Ngo gama kaplah alar iau, ki káp gama te long tekesi táit sang. Ái sár ái koner a kes mam iau má iau kes mai, ái ina tángni má nák oboi marán wán. ⁶Mái koner kápate kes mam iau, a ngorer i rákán suk dikte baur palai má dik sápkai ák marang. Tan rákán ngorer ákte marang di lu sár talmi má buswai uri kámnah suri dik bam má. ⁷Má ngo gama kes mam iau má ngo kak pinpidan na porta pagas i gam, ngorer gama sung Kakang suri dánih gam nem on, má na tabar gam mai. ⁸Ngo gam káhái marán i wán i gam, má ngo gam para tar gam ngo gam kalilik án aratintin kaiak, ki tan táit erei a mer Kakang mák sángwái ngisán.

⁹“Kak armámna uri narsá gam a ngorer sang i armámna si Kakang a mámna iau mai. Gama kes mam iau suri kak armámna na kis pagas i

gam. ¹⁰ Á iau iakte mur noi arardos si Kakang, má kán armámna a kis pagas i iau. Má ngo gam taram i tan arardos kaiak, ngorer kak armámna na kis pagas i gam. ¹¹ Iakte parai bos táit min si gam suri kak laes na kis i gam má na akángái bál gam má gamák parmat sang.

¹² “Má kak arardos a ngoromin: gama armámna arliu i gam ngorer iau longoi narsá gam. ¹³ Ái koner a mat suri rang turán a inngasi kán lala armámna sur di. Má kápte armámna alatung a pakta sorliwi matngan armámna erei.

¹⁴ Má ngo gam taram i táit iau parai si gam, ngorer gamá rang turang sang. ¹⁵ Káp ina te utung gam mul mai kak tan tám arardos kabin tám arardos kápate talas suri dánih kán konom a lu longoi. Ái sár iau utung gam mai rang turang kabin iakte pálásí si gam á tan táit no iakte longrai si Kakang.

¹⁶ “Kápte gam ilwa pas iau. Á iau sang iau ilwa pas gam, má iau dos pala gam suri gama han má gama longoi talar iau tari si gam má gamák oboi marán wán i gam, matngan wán er a lu ekesi kis má. Má ngorer gama sung Kakang i ngisang suri dánih gam nem on, má na tabar gam mai. ¹⁷ Má ngoromin á kak arardos uri narsá gam: gama armámna arliu i gam.”

Aramikmik káián naul matmatngan pokon

¹⁸ Mái Iesu a sopasun i kán aratintin mai inau ngoromin,

“I pákánbung matananu on á naul matmatngan pokon di lu mikmikwa gam, ki gama hol pasi ngo dikte lu mikmikwa iau táil. ¹⁹ A mon á rákán matananu káián naul matmatngan pokon a tur kaplah alar iau. Má ngo gam tili rákán matananu er, ki ngorer da nem i gam kabin gam ngorer i di sang. Mái sár, kápte gam tili rákán matananu er kabin iakte ilwa pas gam alar di, má kápte ngo gam káián naul matmatngan pokon mul. Má pasi á ngorer, rákán matananu erei di mikmikwa gam. ²⁰ Gama hol páptai ngorer iakte parai si gam ngo, ‘Kápte kesi tám arardos a pakta sorliwi kán konom.’ Te dikte arangrangas i iau, má ngorer da arangrangas i gam mul. Mái rung dikte taram i kak pinpidan, á di sang da taram i táit mul gama parai. ²¹ Ái rung er da arangrangas i gam, da longoi ngorer kabin á gam rang táring, má kabin kápdite mánán i Koner a tarwa iau ur mainái.

²² “Ngo káp ina te han hut má worwor narsá di, kápdate han mák ilmi kándi sápkín, má kápnate rumrum i bál di i mátán ái Káláu. Mái sár iakte han má iakte worwor mam di, má ngorer onín kápdite arwat suri parai ngo, ‘Na, wa kápgimte talas sár ngo táit gim longoi a sápkín!’ ²³ Ái sinih a mikmikwa iau, ái a mikmikwa Kakang mul. ²⁴ Iau longoi tan matngan akiláng ngorer kápte kes a longoi tungu. Má ngo káp ina te han longoi tan akiláng erei, ki kápdate han mák ilmi kándi sápkín má kápnate

rumrum i bál di i mátán ái Káláu. Mái sár dikte mákái tan akiláng erei iau longoi, má ngorer di mikmikwa giur no ái Kakang. ²⁵ Má a kuluk, táit minái a hut suri long artálár pasi worwor tili kándi nagogon er a parai ngoromin, ‘Di tu mikmikwa iau, má kápte kápkabin muswan.’

²⁶ “Tám Artangan na hut be, má ái sang á Tanián a tarwai ái Káláu, má a lu aposoi támin sur Káláu. Á iau ina tarwa palai Tám Artangan tilami narsán ái Kakang uratung i narsá gam, má ái na lu ataltalsa gam sur iau.

²⁷ Má gam mul gama lu worwor talas sur iau kabin gamáte lu kis tiklik mam iau til tungu iau turpasi aratintin.”

16

¹ Mái Iesu a sopasun i kán worwor mák parai ngo,

“Iakte parai si gam ngoromin suri koion gama arsok i kamu ruruna. ² Namur da ekesi long pala gam tili rumán lotu, má na hut sang i pákánbung te kálámul da nem suri up bing gam má da hol on ngo di tangan Káláu mai ngorer. ³ Má tan kálámul da longoi tan táit ngorer mam gam kabin kápdite mánán i iau má kápdite mánán i Kakang mul. ⁴ Mái sár iakte parai si gam ngoromin suri namur, ngo na hut i pákánbung má da longoi ngorer mam gam, ki erár gama hol pasi kak worwor minái.”

Talar káián Tanián a Pilpil

Mái Iesu a sopasun i kán worwor mul mák parai ngoromin,

“Káp iau te bit gam on á tan táit minái tungu i tangkabin kabin a mon be i kak pákánbung ina kis tiklik mam gam. ⁵ Mái sár onin ina han alar gam be urami narsán ái Koner a tarwa iau, ái sár kápte kes tili gam a gálta iau suri ai ina han ur ái. ⁶ Má inái iakte parai si gam ngorer, má bál gam ákte tinang má. ⁷ Má iau parai támin muswan si gam á ngoromin ngo a kuluk ngo ina han alar gam be. Ngo káp ina te bokoh, Tám Artangan kápnate hut sur gam. Ái sár ngo ina han alar gam sang, ki a artálár ngo ina tarwa palai Tám Artangan ur main i narsá gam. ⁸ Má i pákánbung ái Tám Artangan na hut main, a mon i kán talar na lu longoi uri narsán matananu on á naul matmatngan pokon. Na lu para tari si di ngo kándi hol kápte nokwan suri sápkín má suri a nokwan má suri nagogon si Káláu. ⁹ Di hol on ngo di mánán suri sápkín tatalen, ái sár kándi hol kápte nokwan kabin di sang dikte longoi lala sápkín taladeng er ngo dikte tari bah di ur singing má di tánlak suri da ruruna i iau. ¹⁰ Di hol on ngo di mánán suri a nokwan, ái sár kápte. Kándi hol kápte talas kabin di sang di mata iau má di hol on ngo iau tám sápkín. Mái sár ái Káláu a mángát pas iau, má ngorer na long pas iau inak tapam urami narsán, má kápte gama mák iau mul mainái. ¹¹ Má di hol on mul ngo di mánán suri nagogon si Káláu ngo na hut namur. Ái sár kápte nokwan i

kándi hol kabin kesi rákán nagogon ákte kis má, mái koner a kátlán naul matmatngan pokon minái ákte tur i nagogon, má ái Káláu ákte atri rangrangas on.

¹² “Lala marán i táit mul ngo ina parai si gam, mái sár kápgamte arwat be suri gama top on. ¹³ Mái sár namur, i pákánbung na hut i Tanián, koner a lu aposoi támin sur Káláu, ái sang na aposoi támin uri kamu hol. Má ái kápnate worwor tili kán hol masik sár, kápte. Wa na parai táit a lu longrai si Káláu má tan táit mul er na hut be. ¹⁴ Má na sángáu iau kabin na kipi táit iau parai má na bit gam on. ¹⁵ Tan táit no káián ái Kakang a kaiak no, má ngorer iak parai ngo ái Tanián na kipi táit iau parai má na bit gam on.”

Tinang má laes

¹⁶ Mái Iesu a parai mul ngo,

“I án mudán pákánbung sár má káp gama te mák iau. Má namur i án mudán pákánbung mul, ki gamák mák iau kaleng.”

¹⁷ Tan kalilik án aratintin di longrai erei a parai ái Iesu, má te tili di di ngátngát sálán má dik worwor arliu i di ngoromin, “A parai si git ngo i án mudán pákánbung sár má káp gita te mákái, má namur i án mudán pákánbung mul ki gita mákái sang. Má a parai mul ngo, ‘A kabin ina han urami narsán ái Kakang.’ Suri dáh a parai ngorer? ¹⁸ Má dánih á sálán á ngorer a parai ngo ‘i án mudán pákánbung sár’? Kápte git talas suri táit er a parai.”

19 Ái Iesu a mánán ngo kán kalilik án aratintin di nem suri gáltai, má ngorer ái sang a parai si di, “Tau parai ngo i án mudán pákánbung sár má káp gama te mák iau. Má namur i án mudán pákánbung mul, má gamák mák iau kaleng. Ái á táit min kamu tunga gálta arliu i gam mai, be? 20 A támin muswan sang ngo gama tang má gama sum i án pákánbung er, ái sár matananu tili naul matmatngan pokon da laes má dák parmat. Gama konngek má gama tabureng sang, má namur kamu tabureng na arkeles uri gasgas. 21 A ngorer i wák a tián má páput suri na kákáh. Ái a lala konngek suri kán pákánbung er má na hut, má na áslai rangrang. Mái sár namur, ngo ákte páng á kalik, kápate hol pasi mul á rangrang kabin a gasgas ngo kán kalik ákte páng má. 22 A ngorer á onin mam gam, gam konngek má gamá tabureng sang. Má namur ina mák gam mul má bál gam na káng mai gasgas. Matngan gasgas erei kápate kes a arwat suri na ras pasi alar gam. 23 Má namur, ngo ákte hut mái bung erei, kápate gama lu gálta iau sur tekesi táit. A támin muswan ngo matngan dánih gama sung suri i ngisang sang, ái Kakang na tari si gam. 24 Til tungu kápate gam lu sung sur te táit i ngisang. Má turpasi onin gama lu sung, mái Kakang na lu artabar uri narsá gam suri ngorer bál gam na gasgas pagas no.”

Ái Iesu ákte suka bámiái ninsin naul matmatngan pokon

²⁵ Máí Iesu a sopasun i kán aratintin mák parai ngo,

“Til tungu iau lu worwor artálár sár suri tan táit i narsá gam. Máí sár erei má na hut á pákánbung má kápte mul ina worwor artálár, ái sár ina para atalsai si gam sur Kakang. ²⁶ Má namur ngo ákte hut máí bung erei, káp ina te tur i katbán suri ina lu sung Kakang sur gam. Á gam sang má, gama sung Kakang i ngisang ²⁷ kabin ái sang ái Kakang a mámna gam, má a mámna gam ngorer kabin gam mámna iau má gamá ruruna ngo iau hut sosih tilami si Káláu. ²⁸ Áá, a támin ngo iakte hut sosih ur main i naul matmatngan pokon tilami narsán ái Kakang. Má onin ina kaleng urami narsá Kakang alari naul matmatngan pokon.”

²⁹ Má kán kalilik án aratintin di longrai ngorer má dik parai ngoromin, “Áá, erei má ák talas á kam worwor kabin kápute parai kam pinpidan mai worwor artálár! ³⁰ Má onin gim mánán sang ngo ukte talas suri tan táit no. Kápute lu argálta mam tekes kabin ukte mánán táil i táit na parai. Má gim mákái ngorer má gimá ruruna sang ngo á iáu ukte hut sosih tilami si Káláu.” ³¹ Ái Iesu a longrai kándi worwor er má ák parai si di ngo,

“Ngádáh, gamáte ruruna má onin? ³² Bung er na hut má ákte hut má mul ngo gama tam han arsagil alar iau. Keskeskes tili gam na kaleng uri kán malar, má á iau masik ina lu kis. Má kápte ngo ina kis masik muswan, kabin ái

Kakang giur no. ³³ Iakte parai ngoromin si gam kabin git kes sár, má ngorer matau na kis pagas iatung i bál gam. Main i naul matmatngan pokon, gama lu áslai rangrangas. Mái sár koion gama mátut kabin iakte suka bámiyai rakrakai káián naul matmatngan pokon!”

17

Ái Iesu a sung suri sang

¹ Ái Iesu a be parai ngorer, má namur a tántán urami bát mák sung Káláu ngoromin,

“Kang, pákánbung ákte hut má! Una inngasi be i minmáir i Natum suri ngorer Natum na inngasi minmáir i iáu. ² Kabin á iáu ukte obop Natum ami iátin kálámul no má uk amuswan tari singin suri na kátlán i di, suri ngorer Natum na tari si di ái rung er ukte tari singin á liu muswan er a kis áklis. ³ Má sálán matngan liu ngorer a ngoromin sár: da mánán i iáu, iáu masik sár á Káláu muswan, má da mánán mul i Iesu Karisito, koner ukte tarwai.

⁴ “Kang, iakte arahi má á talar u tari singing má ngorer iau inngasi minmáir i iáu main i bim. ⁵ Má onin una sángáu iau i narsam, Tata, ngorer u lu longoi tungu kápte be u aksimi naul matmatngan pokon.”

Ái Iesu a sung suri kán kalilik án aratintin

⁶ Mái Iesu a sopasun i kán sung mák parai ngoromin,

“Ái rung er u tari singing tili naul matmatngan pokon, á di, iakte para talsa iáu si di má dik mánán i iáu má. Di kaim sang, mái sár ukte tar di singing. Dik lu mur i kam pinpidan, ⁷ má onin dikte mánán on ngo tan táit no u tari singing a hut muswan tili limam. ⁸ Midam erei u tari singing, iakte tari si di má dikte top on, má dik talas ngo a támin ngo iau hut sosih tilatung singim, má dik ruruna ngo á iáu sang ukte tarwa iau.

⁹ “Iau sung sur rung er ukte tari singing kabin di kaim. Mái sár káp iau te sung suri matananu káián naul matmatngan pokon. ¹⁰ Ái rung no er kaiak, di kaim mul. Mái rung no er kaim, di kaiak. Má di lu aposoi minmáir i iau tili ninsi di.

¹¹ “Káp ina te kis ák dol main i naul matmatngan pokon, má erei má ina kaleng uri narsam. Mái rung er da lu kis sang main i katbán matananu tili naul matmatngan pokon. U, Kakang iáu Tám Pilpil, iau sung iáu ngoromin sur di sang, suri una mákmák kalar di má una kebepta di mai kam rakrakai sorliu, ái á rakrakai er ukte tari singing. Una longoi ngorer suri da kes sár ngorer i gitar gitar kes sár má. ¹² I pákánbung gim kis tiklik main i bim, iau lu kebepta di mai kam tilik rakrakai er u tari singing. Iau ababah kalar di má kápte kes tili di a rong, ái sár kesá kálámul er kán sál a lam arongoi uri hiru, má ngorer a mur arwat pasi worwor tili Buk Tabu mul. ¹³ Páput má ina kaleng urami narsam, má kak sung minái iau

parai i pákánbung kak tu kis be main i naul matmatngan pokon. Iau sung ngorer suri kak gasgas na kis sang i di má na bonta noi bál di.

¹⁴ “Kam pinpidan iakte tari si di, má ngorer matananu tili naul matmatngan pokon dik mikmikwa di. Di mikmikwa di ngorer kabin di ngoro iau. Á iau kápte ngo kak malar min i bim, má di mul kápdite kes mam rung til main i naul matmatngan pokon. ¹⁵ Má kak sung minái, káp iau te sung ngo una top pas di alari naul matmatngan pokon. Ái sár iau sung ngo una ololoh i di, má da riutais i íáu na mák up di ái koner si Tám Sápkin. ¹⁶ Á iau kápte ngo kak malar min i bim. Má di ngorer mul, kápdite kes mam di ái rung til main i naul matmatngan pokon. ¹⁷ Kam pinpidan a támin muswan, má iau nem ngo una obop timani kam pinpidan suri na him i bál di má nák timan pas di dǎng kálámul kaim sang. ¹⁸ Iau dos pala di uri naul matmatngan pokon ngorer sár á íáu ukte dos pala iau. ¹⁹ Má inái iau tari kak artabar mam iau uri narsam, má ngorer na tangan di suri di mul da tar noi kándi liu singim má dǎng kálámul kaim muswan.”

Ái Iesu a sung suri tan tám ruruna no

²⁰ Mái Iesu a sopasun mul i kán sung ngoromin, “Iakte sung má sur rung er u tari singing, wa kang kalilik án aratintin sang. Má inái iau sung mul sur rung di ruruna i iau kabin dikte longrai apapos káián kang kalilik. ²¹ Má Tata, ái rung er

tan tám ruruna, iau sung ngo da tukes sár mai kesi kepwen hol. Má iau sung mul ngo da kes mam gitar ngorer gitar tukes, á iáu min i iau má iau erei i iáu. Iau nem ngo git no gita tukes má gita ararguna tiklik. Má a kuluk ngo da tukes ngorer suri matananu on á naul matmatngan pokon da mákái ngorer má dák ruruna ngo á iáu ukte tarwa iau. ²² Má matngan minmáir er u tari singing, iakte tari mul si di suri da tukes ngorer i gitar, ²³ wa á iau erei i di má iáu min i iau, suri ngorer da tukes sár. Má matananu on á naul matmatngan pokon da mák tusi ngo á iáu u tarwa iau, má iáu u mámna di ngorer u mámna iau.

²⁴ “Kang, á iáu ukte tar di singing, má iau nem i di suri gima kis tiklik i pokon ina kis ái suri da mákái minmáir i iau. Má minmáir erei, á iáu u mámna iau má ngorer uk tari singing hirá kápte be u aksimi naul matmatngan pokon. ²⁵ U, Kakang iáu Tám Nokwan, tan kálámul tili naul matmatngan pokon kápte di mánán i iáu. Mái sár á iau iau mánán i iáu, má rang táring di mánán ngo á iáu ukte tarwa iau. ²⁶ Iakte inngas iáu si di, má ina lu longoi mul ngorer uramunang sang. Ina lu longoi ngorer suri di sang da lu armámna ngorer sang i iáu u lu mámna iau ngoi, má suri á iau ina kes mam di.”

18

Di tola Iesu

Mat 26:47-56; Mar 14:43-50; Luk 22:47-53

¹ I pákánbung a arahi kán sung ái Iesu, ái mai kán kalilik án aratintin di aptur má dik láklák polsai polon dan á Kitoron uri kesi balsán uri pokon a mon i numán lowo ái, má ding kusak uri num erei. ² Ái Iudas, koner tám arasong, ái mul a mánán i pokon er kabin marán pákán ái Iesu mai kán kalilik án aratintin di lu hut talum iatung. ³ Má pasi á ngorer, bos pakpakta kán tan tám osmapak má tan Parisaio dik dos palai te tan tám mákmák kalar tili rumán osmapak suri da tiklik mam Iudas, má te bos tám arup til Rom mul di han tiklik mam di. Mái rung er di kipi kándi tan papam má dik top i tan lam má tan dák mul, mái Iudas a lam di uratung i pokon er suri da tola Iesu. ⁴ Ái Iesu a mánán i tan táit no na tapam hut singin, má ngorer ngo a mákái tan kálámul di han suri tola pasi, ngorer a sakpap uramudi táil mák gálta di ngo, “Gam mákmák sur sinih?”

⁵ Má di kosoi ngo, “Gim mákmák sur Iesu til Nasaret.” Mái Iesu a parai ngo, “Á iau á minái.” Ái Iudas, koner a agur tari, a sámTUR iatung tiklik mai tan tám arup. ⁶ Má i pákánbung ái Iesu a parai ngo, “Á iau á minái,” tan tám arup er di su kaleng alari má dik pur uri bim.

⁷ Mái Iesu a bali gálta di ngo, “Ái sinih sang gam mákmák suri?” Má di parai ngo, “Ái Iesu til Nasaret.” ⁸ Má ngorer ái Iesu a parai si di ngo, “Iakte parai sár si gam ngo á iau á minái. Má ngo gam mákmák sur iau, ki gama hol palai rang turang min.” ⁹ Ái Iesu a parai ngorer suri long

artálár pasi kán worwor ákte parai ngo, “Kang, kápate kes tili rung er ukte tari singing a rong.”

¹⁰ Mái Saimon Petero kápate nem i ngorer di longoi mam Iesu, má ák taruh pasi kán is mák tárái toptop káián tám osmapak táil uri talngán mák tár kus palai talngán mingin. Má ngisán toptop er ái Malkus. ¹¹ Mái Iesu a mákái ngorer mák parai si Petero ngo, “Una dung kalengnai kam is i kuán! Ngádáh, u hol on ngo káp ina te ngin tili kinleh án rangrangas er ái Kakang a tari singing?”

Ái Iesu a tur i mátán táil ái Anas

¹² Boh tám arup til Rom mai kándi tátáil má tan tám mákmák kári rumán osmapak dikte tola Iesu má di kápti limán, ¹³ má dik mulán tangnai uri narsán ái Anas. Ái Anas diar iánán ái Kaiapas kabin ái Kaiapas ákte kila pasi natun tahlik ái Anas. Mái Kaiapas, ái ái koner a tám osmapak táil i bet erei, ¹⁴ má tungu ákte parai singin tan tátáil káián matananu Iudáia ngo a kuluk ngo tukes sár á kálámul na mat kári matananu da mák hiru no.

Ái Petero a pua pala Iesu

Mat 26:69-70; Mar 14:66-68; Luk 22:55-57

¹⁵ Mái Saimon Petero diar i kesi kalik án aratintin mul diar mur i Iesu. Má kalik er a lala mánán on ái tám osmapak táil, ngorer a kusak tiklik mam Iesu uri pelbut i rum káián tátáil er, ¹⁶ mái Petero iatung be i risán mátán kas. Má namur, kalik er a kaleng uratung i mátán kas mák worwor mai toptop án wák a sámTUR iatung

suri na long pas Petero urami polgon pelbut, má ngorer ái Petero a kusak. ¹⁷ Má wák er a mák Petero mák parai singin ngo, “Má iáu mul á kesi kalik án aratintin káián kálámul er, be?” Mái Petero a kosoí ngo, “Auh, á iau á kápte.” ¹⁸ Libung er a gáwár, má tan toptop má tan tám mákmák kalar dikte oloi kámnah, má kándi tu sámTUR kári má manmanir. Mái Petero a láklák sur di uratung má ák manmanir mul.

Tám osmapak táil a gálta Iesu

Mat 26:59-66; Mar 14:55-64; Luk 22:66-71

¹⁹ Mái Iesu dikte atri iatung i mátán táil ái Anas, tungu a tám osmapak táil. Mái Anas a lu gálta Iesu suri kán tan kalilik án aratintin má suri kán aratintin mul. ²⁰ Mái Iesu a kosoí ngoromin, “Iau lu worwor sara narsán matananu. Má kak aratintin, iau lu aratintin i rumán lotu má ami rumán osmapak i pokon tan matananu no di lu hut talum ái. Káp iau te lu para kodongna tekesi táit. ²¹ Má suri dáh u gálta iau? Una gálta rung er di lu longra iau. Gálta di be suri dánih iau parai si di. Di mánán i tan táit iakte parai.”

²² Má ngo ái Iesu a parai ngorer, kesi tám mákmák kalar iatung a posri kepsen mák parai singin ngo, “Suri dáh u kokos ngorer narsán tám osmapak táil?” ²³ Mái Iesu a kosoí ngoromin, “Ngo iakte utngi te táit a sák, una parai singin matananu no minái suri dák talas. Mái sár ngo iakte parai táit a nokwan, ki suri dáh u posar iau?” ²⁴ Ái Anas a longrai ngorer, má namur a dos pala Iesu uri narsán ái Kaiapas, tám osmapak táil. Má limán ái Iesu a kamkabat pagas.

Ái Petero a bali pua pala Iesu

Mat 26:71-75; Mar 14:69-72; Luk 22:58-62

²⁵ Mái Petero kán tu sámTUR má manmanir be iatung, má te kálámul iatung mul di parai singin ngo, “Má iáu mul á kesi kalik án aratintin káián kálámul er, be?” Mái Petero a arkawar mák parai ngo, “Na, á iau á kápte!”

²⁶ Má kesi toptop káián tám osmapak táil a iatung mul, má ái a buhán i kálámul erei ái Petero a tár palai talngán. Má toptop er a parai si Petero ngo, “Nengen iau mák iáu u tiklik mai ami numán lowo, be?” ²⁷ Mái Petero a arkawar mul, má káp melek sár kok a tang.

Ái Iesu a tur i mátán táil ái Pilato

Mat 27:1-2, 27:11-14; Mar 15:1-5; Luk 23:1-5

²⁸ I kábungbung sáksák, tan tám arup di long pas Iesu tili rum si Kaiapas uratung i rum káián ái Pilato, kálámul pakta til Rom. Matananu Iudáíá di ruruna ngoromin. Ngo da kusak uri rum káián kálámul tili risán, ngorer rum erei na long adurwán i di má kápdate artálár suri ani namnam i longsit án sorliu palai. Má ngorer, tan tátáil káián matananu Iudáíá kápdite kusak, ái Iesu masik sár tiklik mai tan tám arup sár. ²⁹ Má ngorer ái Pilato a so tili kán rum uri narsán tan tátáil mák gálta di ngoromin, “Dánih á táit a sák a longoi á kálámul min má gam atiutiwi suri?” ³⁰ Má ding kos Pilato ngo, “Kápte artálár ngo gima tangnai ur main singim ngo kápnate han longoi sápkín.”

³¹ Máí Pilato a parai si di ngoromin, “Má gam sang gama long pasi má gama atri i kamu nagogon.” Má tan tátáil di parai ngo, “Auh, má kamu nagogon til Rom kápate sormángát i gim suri oboi kálámul uri minat.” ³² Má táit minái a hut suri long arwat pasi worwor si Iesu er a para tusi ngo matngan minat ngádáh na áslai.

³³ Máí Pilato a kaleng urami rum má a dos i tan tám arup suri long pas Iesu uri narsán, má ngorer a gáltai ngo, “Be, á iáu á kabisit káián tan Iudáíá?”

³⁴ Ái Iesu a kosoi máng gáltai ngo, “Ngádáh? Á iáu sár u tu gálta iau mai á worwor min, ngo te kálámul dikte parai singim sur iau?”

³⁵ Máí Pilato a kosoi mul ngo, “Auh, kápate ngo iau á kakun Iudáíá suri ina mánán on. Na, wa kam matananu sang má kándi bos pakpakta kán tan tám osmapak, di sang di sisdo iáu uri limang má dik parai ngorer singing. Má sápkín táit ngádáh ukte longoi?” ³⁶ Máí Iesu a parai singin ngoromin, “Kápate ngo kak lolsit til main i naul bim. Koran má na han til main i naul bim, tan rang táring da han arwat suri arup kalar iau suri koion tan Iudáíá da obop iau uri kándi nagogon. Áá, kápate ngo kábutkis i kak lolsit til mainái.”

³⁷ Ái Pilato a longrai ngorer mák gáltai ngo, “Ki ngorer á iáu á kabisit, be?” Máí Iesu a kosoi ngo, “Á iáu sang u parai ngo iau kabisit. Iau hut ur main i bim má iak páng suri sál minái sár, suri parai pinpidan a támin muswan. Máí koner a lu tiptipar namurwai muswan, ái a lu alongra suri

kaungang.” ³⁸ Máí Pilato a gáltai ngoromin, “Má dánih á támin muswan?”

Di nem i Iesu ngo na mat

Mat 27:15-31; Mar 15:6-20; Luk 23:13-25

Ái Pilato a be parai ngorer, má namur a so kaleng uri narsán tan Iudáíá mák parai si di ngo, “Káp iau te bana te táit a sák a longoi á kálámul min suri arangrangas on. ³⁹ Máí sár uri kamu tatalen i bungun longsít án sorliu palai, iau lu arsok palai ák sengsegeng i tekes tili batbat kalar. Gam nem ngo ina arsok palai á kabisit kán tan Iudáíá? Ngádáh? Na gas i bál gam á ngorer?” ⁴⁰ Má di lala wakwak á matananu er má dik parai ngo, “Auh, kápte gim nem i kálámul er! Gim nem i Barabas sang!” Ái Barabas er di parai a tám ngákngák.

19

¹ A longrai ái Pilato ngorer mák ardos suri long pas Iesu má dik tasi. ² Má tan tám arup di longoi balaparip mai kaulbek má dik oboi i lul ái Iesu. Má namur di long pasi kesi lusán a kás má dik oboi on. ³ Má tan tám arup er di lu ararkeles i han uri narsán ái Iesu má dik lu posri, má dik lu tartar retret mai ngo, “Huihui iá! Erei má kabisit kándi tan Iudáíá!”

⁴ Má namur ái Pilato a bali so kaleng mul mák parai singin matananu ngo, “Gam longrai! Ina long pasi ur main narsá gam má gamák mákái ngo káp iau te bana te táit a sák a longoi á kálámul min suri arangrangas on.” ⁵ Má ngorer ái Iesu a so mai

balaparip er a sursuru má lusán a kás. Máí Pilato a parai singin matananu ngoromin, “Gam mákái kálámul min!”

⁶ Má ngo bos pakpakta kán tan tám osmapak má tan tám mákmák kalar di mák Iesu ngorer, di lala wakwak ngo, “Bás páptai! Bás páptai uri kubau kus!” Máí Pilato a parai si di ngo, “Má, gam sang! Gama top pasi má gamák bás páptai! Á iau káp iau te bana te sápkín a longoi arwat suri ina oboi nagogon on.” ⁷ Má tan Iudáíá er di nem suri parai ngo kándi hol a nokwan, má ngorer di parai si Pilato ngo, “Kesi kángim nagogon a parai ngo a kuluk ngo na mat á kálámul min kabin a kaiang pasi ngo áí á Natun áí Káláu.”

⁸ Máí Pilato a longra di di parai ngorer mák lala má tut. ⁹ Má a kusak kaleng urami rum má a gálta Iesu ngo, “Ái u han til áí á iáu?” Máí sár áí Iesu kápate kosoi. ¹⁰ Ngorer áí Pilato a parai singin ngoromin, “Ngádáh? Kápute nem i para te táit singing? Una hol páptai sang ngo a mon i kak nokwan suri pálás pala iáu unák sengsegeng. Má a mon mul i kak nokwan suri obop iáu suri dák bás pápta iáu.”

¹¹ Máí Iesu a kosoi ngo, “A mon sang i kam nokwan suri longoi ngorer mam iau, má a kabin áí Káláu ákte tari singim. Sápkín á iáu u longoi kápate sák taladeng ngorer i lala sápkín di longoi áí rung er dikte tar iau uri limam.” ¹² Má ngo áí Pilato a longrai ngorer, a lala ngoi i bál ngo na ser sál suri pálás pala Iesu. Áí Pilato kán tu holhol be,

19:9: Mat 27:12   **19:11:** Ioa 10:18; Apo 2:23; Rom 13:1

19:12: Luk 23:2; Apo 17:7

má namur a longrai matananu di lu wakwakwak. Di matai ngo ái Pilato na pálás Iesu, má ngorer dik bin ngoromin ngo, “Kálámul er a kailand pasi ngo a kabisit, má ngorer a abulbul i Kaisar kángit kálámul pakta! Má ngo una pálás kálámul erei á iáu, ki á iáu mul kápute turán ái Kaisar!”

¹³ Ái Pilato a longrai worwor káián matananu, má ngorer a artari suri da lam pas Iesu uri risán rum i mátán matananu. Mái Pilato mul a so uratung i kahkah i rum mák sukis i nián nagogon iatung i pokon dikte oboi tan hat pakta on uri pálkibán. Má on á worwor Ebaraio di utngi pokon er mai Gabata. ¹⁴ Má i pákánbung er ákte páput má suri sángul mai aru á pákánbung i bungun eran sang suri longsit án sorliu palai. Mái Pilato a parai mul singin matananu ngo, “Minái má kamu kabisit!” ¹⁵ Má matananu dikte lu bal kilkil má dik parai ngo, “Ubi! Up bingi! Bás páptai uri kubau kus!”

Mái Pilato a gálta di ngoromin, “Ngádáh? Gam nem i iau suri ina bás páptai kamu kabisit?” Má tan pakpakta kán tan tám osmapak di kosoi ngo, “Káp kángim te kabisit á gim, ái Kaisar masak sár!” ¹⁶ Má ngorer ái Pilato a sisdo tar Iesu ur si di suri da bás páptai uri kubau kus.

Di bás pápta Iesu

Mat 27:32-44; Mar 15:21-32; Luk 23:26-43

¹⁷ Má tan tám arup di lam aso Iesu tili narsán ái Pilato, mái Iesu a pusak pasi kán kubau kus mák han hut mai i pokon da bás páptai ái. Má pokon erei di utngi ngo Koroson Lul, má on á worwor Ebaraio di utngi ngo Golgata. ¹⁸ Di bás páptai uri

kubau kus iatung i pokon er, má di bás páptai mul i aru i kálámul, kes tili kesi balsán ái Iesu má kes tili kesi balis, mái Iesu iatung i katbán i diar.

¹⁹ Ái Pilato ákte parai suri dik le i worwor talas mák artari suri dik bás páptai iatung i kubau kus i iátin i lul ái Iesu. Má worwor talas a parai ngoromin ngo, “Ái Iesu til Nasaret, ái á kabisit káián tan Iudáia’”. ²⁰ Worwor talas er di le on mai wor til Ebaraió má mai wor til Rom má mai wor til Girik. Má pokon er di bás pápta Iesu ái, kápate tepák alari bimán rum á Ierusalem, má ngorer marán Iudáia’ di saliu iatung má dik wásái worwor er. ²¹ Má tan pakpakta kán tan tám osmapak di wásái worwor talas erei, má namur dik han narsá Pilato má dik parai singin ngo, “Koion da le on ngo ‘Kabisit káián tan Iudáia’, ái sár da le on ngo ‘Kálámul min a parai ngo, iau á kabisit káián tan Iudáia’.” ²² Mái Pilato a longrai ngorer mák parai si di ngo, “Worwor erei iakte le on, na ngorer sang.”

²³ I pákánbung di bás pápta Iesu uri kubau kus, tan tám arup er di tara hat. Dihát má long pasi lusán ái Iesu má tan táit no a oboi, má dihatá obop páksi á lusán erei, má tan táit er di timlai uri ahat á boh, ki keskeskesá tám arup sang a top pasi kesá boh. Má lusán ái Iesu er kápate bauti, a tukes sár á sepen má a kunlán. Má tan tám arup di long pasi, ²⁴ má dik parai arliu i dihat sang ngo, “Koion gita tarápái. Gita hom satu suri, má tekes tili githat er ngo na sorliu, ái na top on ur káián.” Ki dik longoi ngorer. Má táit erei tan tám arup di longoi a long artálár pasi worwor tili Buk Tabu er a parai ngo

“Dik timlai kak tan sulu arliu i di,
 má lusán i iau di hom satu pasi.”

²⁵ Máí rung di sámTUR pátmi kán kubau kus ái Iesu, ngis di minái: ái mámán sang ái Iesu, máí tuán lik, máí Maria kán wák ái Kilopas, máí Maria til Magadalene, ²⁶ má kesi kán kalik án aratintin, ái koner a lu lala mámnai ái Iesu. Ái Iesu a mák mámán má kalik er a lu mámnai, diar sámTUR iatung, má ák parai si mámán ngo, “Wákán, erei má natum.” ²⁷ Má namur a parai singin kalik án aratintin er ngo, “Erei má wák na mamam.” Má turpasi i pákánbung er, kalik án aratintin er a long pas mámán ái Iesu uri kán rum mák ololoh on ngoro mámán sang.

Ái Iesu a mat

Mat 27:45-56; Mar 15:33-41; Luk 23:44-49

²⁸ Ái Iesu a mánán ngo ákte long arahi tan táit no er ái Káláu ákte tarwai suri na longoi. Má namur a parai ngo, “Iau sák suri dan.” A parai ngorer suri long arwat pasi worwor tili Buk Tabu. ²⁹ Má kesi les suir wain iatung a maptal. Má ngo di longrai ngorer a parai ái Iesu, ki kes tili di a long pasi kesi táit ngoro loson lamas má a dungi uri les wain er mák sosap pasi suir, má a akai táit er i kuir gáh mák sua tari uramuni ngudun. ³⁰ Máí Iesu a nginmi suir wain er, má namur a parai ngo, “Ákte rah má!”. Má a dirtapul mák bál palai tanián mák mat.

Di soi rusun ái Iesu

19:25: Mat 27:55-56

19:26: Ioa 13:23

19:28: Sak 22:15

19:29: Sak 69:21

³¹ Má bung erei bungán eran suri bungán aunges, má bungán aunges erei ái á bungán longsít án sorliu palai mul, má ngorer bung a lala tam. Má tan tátáil káián tan Iudáia di matai ngo kápán páplun i atul á kálámul er na iatung sang i atul á kubau kus má nák arasa uri bungán aunges er. Má ngorer di han uri narsán ái Pilato má dik sungi suri na artari má dák bauri kik ditul ditulák mat melek, má ngorer dák asih pala ditul. ³² Má ngorer ái Pilato a artari suri tan tám arup da bauri kik ditul. Má tan tám arup di sá kusi keken mulán kálámul dikte bás páptai tiklik mam Iesu, má namur di sá kusi keken kono áruán mul. ³³ Má ngo di hut narsá Iesu suri sá kusi keken, di mákái ngo ákte mat má, má ngorer kápdite bauri keken. ³⁴ Ái sár kesi tám arup a soi rusun ái Iesu mai kán lamrut, má káp melek dár má dan a sararap tili rusun. ³⁵ Máí koner sang a mákái tan táit minái, ái ákte apapos ur on má kán apapos a támin. Ái sang a mánán ngo a parai támin, má a apapos ngorer suri gama longrai má gamák ruruna. ³⁶ Kápdite bauri keken ngorer suri ák tapam hut muswan i worwor tili Buk Tabu er a parai ngo, “Kápte kesi tuán a puh.” ³⁷ Má kesi kuir wor mul tili Buk Tabu a parai ngoromin, “Tan kálámul sang da mák koner dikte soi.”

Ái Iosep mái Nokodimo diar obop Iesu i tarang án minat

Mat 27:57-61; Mar 15:42-47; Luk 23:50-56

19:31: Nag 21:22-23   **19:35:** Ioa 21:24   **19:36:** Kal 12:46;
Lál 9:12; Sak 34:20   **19:37:** Skr 12:10; Apa 1:7

³⁸ Má kesi kálámul iatung ngisán ái Iosep, má ái tili malar á Aramatia. Ái Iosep a lu mur i Iesu mul, mái sár kápate parai i mátán matanenu tungu kabin a bulat suri tan tátáil da káp arangrangas on. Má ngo dikte mánán pasi ngo ákte mat mái Iesu, ngorer ái Iosep a han mák sung Pilato suri kápán páplun ái Iesu suri na tahni. Mái Pilato a sormángát palai kápán páplun ái Iesu, má ngorer ái Iosep ák han long pasi. ³⁹ Mái Nikodimo, ái koner a han suri mák Iesu i kesá libung, a kipi lala boh táit a tomtom ngorer i bultán kubau má kesi matngan kubau sang. Má boh táit erei a taun artálár mai atul i sángul mai ahat á kilogerem. ⁴⁰ Má aru kálámul er diar long pasi páplun ái Iesu, má diar duri mai tan sepen sulu turán tan táit a tomtom ngorer i tatalen káián tan Iudáia suri eran i buli uri tahtahun.

⁴¹ I pokon er a mat on ái Iesu, a mon i kesi poron kubau iatung páput. Má on á poron kubau erei kesi hutngin tarang án minat kápdite tahun tekes on be. ⁴² Má diar oboi páplun ái Iesu i tarang er kabin a pátum sár, má ákte páput má suri na kuron má nák turpasi bungán aunges káián tan Iudáia.

20

A aptur kaleng ái Iesu

Mat 28:1-8; Mar 16:1-8; Luk 24:1-12

¹ Má namur i kábungbung sáksák i Sade kán tu kuron be, ái Maria til Magdalene a hut iatung i mátán hat er di dung Iesu ái, má a mákái ngo

hat di batbat kári tarang mai ákte tur uri risán mátán tarang. ² Ái Maria a mákái ngorer mák rut kaleng uri narsá Saimon Petero diar ái kalik án aratintin er ái Iesu a lala mámnai, má a parai si diar ngoromin, “Dikte long pasi má páplun ái Konom tili tarang, má kápgite mánán ngo aiá dikte oboi á!”

³ Mái Petero diar ái kalik er diar longrai ngorer má diar á han uri tarang. ⁴ Diar no diar rut, ái sár kalik án aratintin er a rut sorliu Petero má ák hut táil iatung i tarang. ⁵ A parau má ák mákmák uramuni polgon tarang má a mákái tan sepen sulu er di dur Iesu mai, ái sár kápate kusak. ⁶ Ái Saimon Petero a hut namur iatung má a kusak sorsorliu uramuni tarang. A mákái tan sepen sulu iatung ⁷ má ák mákái mul i sepen er dikte kápti aur ái Iesu mai. Sepen er kápate kis tiklik mai tan sepen sulu er di duri páplun mai, ái sár kes ákte pípdai mák oboi uri kesi risán sang. ⁸ Má namur kalik er a hut táil iatung i tarang, ái mul a kusak. A mákái tan táit er má ák ruruna. ⁹ Ái rugar er káp diar te talas be suri kuir Buk Tabu er a parai ngo na aptur kaleng tili minat. ¹⁰ Má namur diar kaleng uri rum er diar lu kiskis ái.

*Ái Iesu a tur soura si Maria til Magdalene
Mat 28:9-10; Mar 16:9-11*

¹¹ Mái Maria til Magdalene ákte kaleng mul uri tarang má ák tur iatung i risán mák tang. Kán tu tang be má ák parau mák mákmák uramuni polgon tarang ¹² mák mákái aru i angelo iatung.

Lusán i diar a bal, má diar kis pagas iatung i polgon tarang i pokon er páplun ái Iesu a bop ái tungu, kes a kis tili lulngán má kes tili karkeken. ¹³ Má aru angelo er diar gálta Maria ngo, “Wákán, u tang suri dáh?” Má a kos diar ngo, “Dikte long pasi páplun i kang Konom, má káp iau te mánán aiá dikte oboi ái!” ¹⁴ A be parai ngorer ái Maria má ák ilang ák mák Iesu a sámTUR iatung, ái sár kápate mák ilmi ngo ái Iesu er.

¹⁵ Mái Iesu a gáltai ngo, “Wákán, u tang suri dáh? Ái sinih er u mákmák suri?” Ái Maria a hol on ngo tám himhimna er a wor mai, má a parai singin ngoromin, “Ngo á iáu sár ukte long pasi páplun, iau sung iáu, konom, ngo una parai singing má ina han inák long pasi.”

¹⁶ Mái Iesu a utngi ngo, “Maria!” Ái Maria a longrai ngorer má ák mák ilmi ngo ái Iesu, má a ilang suri mák parai ngo, “Rabonai!”. Má kuir wor er tili worwor Ebarao, sálán ngo ‘Tám Aratintin’.

¹⁷ Mái Iesu a parai singin ngoromin, “Káp una te sigil iau be kabin kápate be iau kaleng urami narsán ái Kang. Mái sár una han uri narsán rang táring, má una bit di sur iau ngo ina kaleng urami narsán ái koner a Kakang má a Kák gam, ái koner kang Káláu má a kamu Káláu mul.”

¹⁸ Má ngorer ái Maria til Magdalene a han narsán kalilik án aratintin mák parai si di ngo, “Iakte mák Konom!” Má ák bit di uri tan táit ái Iesu ákte parai singin.

Ái Iesu a tur soura singin kán kalilik án aratintin

Mat 28:16-20; Mar 16:14-18; Luk 24:36-49

¹⁹ Ákte libung má i Sade erei, má tan kalilik án aratintin di kis pagas sang iatung i rum dikte lok on kabin di bulat suri tan tátáil káián tan Iudáia. Kándi tu kis ngorer, mái Iesu a tur soura iatung i katbán i di mák parai ngo, “Matau uri bál gam!”
²⁰ A be libung pas di ngorer, má namur a para inggasi aru limán má rusun si di er a manu tungu. Má tan kalilik di mák Iesu er tiklik mam di má dik lala laes sang.

²¹ Mái Iesu ákte lu bal parai mul si di ngo, “Matau uri bál gam! Ái Kang ákte tarwa iau uri naul matmatngan pokon, má ngorer á iau iau tarwa gam mul uri naul matmatngan pokon.”

²² Má namur a aunges uri di mák parai si di ngo, “Gama pasbat i bál gam pasi Tanián a Pilpil.

²³ Ngo gam hol palai sápkín káián kálámul, kí ái Káláu a hol palai mul má ákte ekési pah má. Má sár ngo kápgamte hol palai, kí kápate pah, a kis pagas sang.”

Ái Tomas a mák Iesu

²⁴ Má kes tili di á sángul mai aru á kalik án aratintin, ngisán ái Tomas koner di utngi mul mai Lulu, ái a bokoh i pákánbung ái Iesu a tur soura singin kán kalilik. ²⁵ Má ngorer tan kalilik di han parai singin ngo dikte mák Konom a liu. Ái Tomas a longrai ngorer mák parai si di ngo, “Káp ina te ruruna be á iau! Koran má iak mákái bunrán nil

i limán má iak singli, má iang kálik solai kátngán limang uri rusun, ki erár inak ruruna!”

²⁶ Má kesá wik a rah, má tan kalilik án aratintin di kis talum mul i rum, mái Tomas iatung tiklik mam di. Tan mátán sál dikte lok on ngoro tungu, mái Iesu a tur soura mul i katbán i di mák parai ngo, “Matau uri bál gam!” ²⁷ Má namur a parai si Tomas ngoromin, “Mákái limang má singli bunrán nil minái. Una sarsara má unák solai limam uri rusung. Koion na ru i kam hol, una ruruna sár!” ²⁸ Mái Tomas a mákái ngorer mák parai si Iesu ngo, “Kang Konom má kang Káláu!” ²⁹ Mái Iesu a parai singin ngo, “Ngádáh, u ruruna kabin ukte mák iau, be? Mái sár ái rung kápdite mák iau má di ruruna sár, di kuluk pala sang!”

Suri dánih ái Ioanes a le i buk minái?

³⁰ [Á iau ái Ioanes iau le páptai tan táit minái ái Iesu ákte longoi i mát gim i kán kalilik án aratintin.] Má tara marán akiláng mul a longoi i mát gim, ái sár kápte iau le noi main i buk minái. ³¹ Má tan táit minái iakte le páptai suri gama ruruna ngo ái Iesu á Mesaia, Natun ái Káláu. Má ngo gama ruruna on, ki gama atur páptai liu muswan.

21

Ái Iesu a tur soura singin ahit i kán kalik án aratintin

¹ Má namur, ái Iesu a tur soura mul singin kán kalilik án aratintin ami dan taliu á Taiberias, má kesi ngisán mul ngo dan taliu á Galiláia.

Ngoromin a hut ngoi. ² Tan kalilik án aratintin er dikte hut talum iatung i risán dan taliu, má di tara hit ngoromin: ái Saimon Petero, mái Tomas koner di utngi mul mai Lulu, mái Nataniel (koner tili malar á Kana i balis á Galiláíá), má aru natun ái Sebedaio, má aru mul á kalik. ³ Kándi tu kis sár, mái Saimon Petero a parai si di ngo, “Inak han be suri soksox isu á iau!”

Má dik parai singin ngo, “Io, git má! Giták han!” Má gororer di no di sa uri mon má dik han suri soksox isu. Di soksox rákna i libung erei, mái sár kápдите up tekesi isu.

⁴ Má ngo ákte arasa má, má nas ákte pos, ái Iesu a sámтур ami kon. Tan kalilik di mákái, má kápдите mák ilmi ngo ái Iesu sár á erei. ⁵ Mái Iesu a bin ur si di mák gálta di ngo, “Kalilik, gam up te isu ngo kápте?” Má di kosoí ngo, “Auh, wa kápте sang!” ⁶ Má a parai si di ngoromin, “Gama asihái kamu uben tili balsán mingin mon má gama up te isu!” Má gororer di asihái uben uradi dan má kápте artálár ngo da talka kalengnai urami mon kabin ákte lala káng mai marán isu.

⁷ Má kalik án aratintin erei ái Iesu a lala mámnai a parai si Petero ngo, “Ái Konom sár á erei!” Má ngo ái Petero a longrai ngo ái Konom sang á erei, kí a sol kalengnai lusán nengen ákte lus palai mák roh uradi dan máng kakas masar urami kon ⁸ kabin kápдите tepák alari kon. A gororer i kesá mar sár á mitá tili kon uratung di bok ái mai mon. Má tan kalilik di masar namur mai mon urami kon, má di talkai mul i uben a káng mai marán isu.

⁹ Má ngo di masar ami kon, di mákái kámnah ákte oloi ái Iesu má isu a sawi iatung i kámnah má te balbal mul iatung i risán. ¹⁰ Mái Iesu a parai si di ngo, “Gam kip te isu er gam ubi ur main.” ¹¹ Mái Saimon Petero a roh kaleng uri mon má a artangan i talka amasar i uben a káng mai tara isu. Má tan isu er di arwat mai kesi mar mai alim i sángul mai atul no (153). A lala marán á isu, ái sár kápate ráp á uben.

¹² Mái Iesu a parai si di ngo, “Gam lákám! Gamák namnam!” Má kápate kesá kalik án aratintin ngo na gáltai ngo, “Íáu sinih?” Di no di rumrum kabin dikte mánán ngo ái Konom sár á erei. ¹³ Mái Iesu a han mák long pasi balbal erei. Ák tibi mák tami singin tan kalilik, má a longoi ngorer mul mai isu. ¹⁴ Má minái á átuil pákán ái Iesu a tur soura singin kán kalilik án aratintin i pákánbung ákte aptur kaleng tili minat.

Ái Iesu a gálta Petero suri kán armámna

¹⁵ Namur ngo dikte namnam no, ái Iesu a gálta Saimon Petero ngo, “Be, Saimon natun ái Ioanes, u mámna iau sang? Ái rung minái di lala mámna iau. Má íáu? Ngádáh, kam armámna uri narsang a pakta sorliwi kándi armámna ái rung min?” Ái Petero a kosoi ngo, “Áá, Konom, u mánán sang ngo iau mámna íáu.” Mái Iesu a longrai ngorer má a parai singin ngoromin, “A kuluk. Una ololoh i rang táring ngorer i tám ololoh a lu bálbálken i tan gengen sipsip.”

¹⁶ Mái Iesu a bal gáltai ngo, “Be, Saimon natun

ái Ioanes, u mámna iau sang?” Máí Petero a kosoi ngo, “Áá, Konom, u mánán ngo iau mámna iáu.” Má ngorer áí Iesu a parai singin ngoromin, “A kuluk. Una ololoh i rang táring ngorer i tám ololoh a lu bálbálken i tan sipsip.”

¹⁷ Má i átuil pákán áí Iesu a gálta Petero ngo, “Be, Saimon natun áí Ioanes, u mámna iau sang?” Máí Petero a longra Iesu a gáltai i átuil pákán ngo, ‘U mámna iau?’ Ki ák tinang suri má ák parai si Iesu ngoromin, “Konom, ukte talas má suri tan táit no, má u mánán ngo iau mámna iáu!” Máí Iesu a parai singin ngo, “A kuluk. Una ololoh i rang táring ngorer i tám ololoh a lu bálbálken i tan sipsip. ¹⁸ A muswan iau parai singim. I pákánbung ngo iáu kaukak, u lu eran má uk lu mur i kam nemnem uri pokon u han ur on. Áí sár namur, ngo ukte pupunkak má, una takotsai limam má tan kálámul da kabat iáu má dák talka iáu uri pokon u matai ngo una han ur on.” ¹⁹ Áí Iesu a parai ngorer si Petero suri para tusi matngan minat ngádáh áí Petero na áslai má nák para agas Káláu mai. Má namur áí Iesu a parai singin ngo, “Má una mur i iau má, ioh!”

Áí Iesu má kán kesi kalik mul

²⁰ Máí Petero a ilang má ák mák pasi kalik án aratintin er áí Iesu a lala mámnaí a tur namurwai, koner a deng sur Iesu tungu i long namnam mák gáltai ngo, “Konom, áí sinih na agur tar iáu?” ²¹ Áí Petero a mákái ngorer má ák gálta Iesu ngo, “Má Konom, ngádáh sur konomin?” ²² Máí Iesu a kos

Petero ngo, “Má ngo iau nem ngo na liu átik i pákánbung ina kaleng on, ki á iáu káp kam te ngat on. Má iáu sang una mur i iau!” ²³ Má kabin suri worwor er si Iesu, marán i rang táir di hol on ngo kalik án aratintin er kápnate mat. Mái Iesu kápnate parai ngo kalik er kápnate mat, ái sár a tu parai ngoromin, “Má ngo iau nem ngo na liu átik i pákánbung ina kaleng on, ki á iáu káp kam te ngat on.”

²⁴ Má kalik er a parai ái Iesu, ái sang á kalik án aratintin er a parai tan worwor min má ák le páptai mul, má gim mánán ngo táit a parai a támin.

²⁵ Má marán mul á te táit ái Iesu a longoi. Má ngo da lain le páptai tan táit no erei mul, iau hol on ngo naul bát má naul bim kápnate artálár gut suri tan buk er na kis on.

Hutngin kamkabat si Káláu
The New Testament in the Sursurunga Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Sursurunga long
Niugini

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sursurunga

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 0727222139

The New Testament

in Sursurunga

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-09-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

59d51359-0c11-5334-a2e7-0e40b5a3442f